

اجازه مبادله موافقت نامه فوق مربوط به تفحص و اکتشاف و بهره برداری و فروش نفت که مشتمل بر ۴۵ ماده و یک ضمیمه است در جلسه هشتم تیر ماه یکهزار و سیصد و سی و هفت از طرف مجلس شورای ملی داده شده است .
رئیس مجلس شورای ملی - رضا حکمت

قانون

مربوط بموافقتنامه تفحص و اکتشاف و بهره برداری و فروش نفت بین شرکت ملی نفت ایران و شرکت سهامی پان آمریکا

پترولیوم کورپوریشن

مصوب ۱۸ اردیبهشت ماه ۱۳۳۷

ماده واحده - مجلسین موافقتنامه پیوست را مشتمل بر ۴۵ ماده و یک ضمیمه که برای اجرای عملیات تفحص و اکتشاف و بهره برداری و فروش نفت بین شرکت ملی نفت ایران از یک طرف و شرکت سهامی پان آمریکا پترولیوم کورپوریشن از طرف دیگر بامضاء رسیده و مفاد آن طبق مقررات ماده ۲ قانون نفت مصوب نهم امرداد ۱۳۳۶ مورد تأیید دولت واقع گردیده است تصویب نموده و اجازه مبادله و اجرای موافقتنامه مزبور را میدهد.

قانون فوق که مشتمل بر ماده واحده است در جلسه پنجشنبه هیجدهم اردیبهشت ماه یکهزار و سیصد و سی و هفت بتصویب مجلس شورای ملی رسید .
رئیس مجلس شورای ملی - رضا حکمت

قانون بالا در جلسه ۱۳۳۷/۳/۷ بتصویب
مجلس سنا رسیده است

فهرست مطالب

مقدمه	
ماده ۱	تعريفات و اصطلاحات .
ماده ۲	تأسیس دستگاه مختلط .
ماده ۳	ناحیه عملیات و استرداد قطعات .
ماده ۴	ثبت طرف دوم .
ماده ۵	ثبت شرکت ایران پان آمریکن .
ماده ۶	هیأت مدیره و حسابرسان .
ماده ۷	سهامی که در بانک باید سپرده شود .
ماده ۸	سرمایه شرکت ایران پان آمریکن .
ماده ۹	وجوه اضافی مورد احتیاج .
ماده ۱۰	عملیات مجاز .
ماده ۱۱	پیمانکاران .
ماده ۱۲	تعهدات طرف دوم .
ماده ۱۳	تعهدات شرکت ایران پان آمریکن
ماده ۱۴	اطلاعات محرمانه .
ماده ۱۵	پایان مرحله اکتشاف و وصول بهره برداری تجارتي .
ماده ۱۶	تعهدات مربوط بحفاری .
ماده ۱۷	استفاده از اراضی
ماده ۱۸	حقوق ارتفافی .
ماده ۱۹	استفاده از آب .

- ماده ۲۰ مصالح ساختمانی .
- ماده ۲۱ تهیه برنامه فروش و تحویل .
- ماده ۲۲ تحویل محصولات بطرفهای اول و دوم قرارداد بمنظور صادرات.
- ماده ۲۳ مصرف نفت طرف دوم در جریان عملیات .
- ماده ۲۴ مالکیت و صدور نفت .
- ماده ۲۵ قیمت‌های اعلان شده و تخفیفات .
- ماده ۲۶ نفت خام برای مصرف داخله .
- ماده ۲۷ گاز برای مصرف داخله .
- ماده ۲۸ مقررات مربوط بیول .
- ماده ۲۹ حسابها بجه پولی نگاه داشته خواهد شد - ارز .
- ماده ۳۰ تعهدات مربوط بمخارج و حق الارض .
- ماده ۳۱ مالیات .
- ماده ۳۲ حدود مالیات .
- ماده ۳۳ واردات و گمرک .
- ماده ۳۴ مدت قرارداد .
- ماده ۳۵ خاتمه قرارداد و تصفیه تأسیسات .
- ماده ۳۶ انتقال .
- ماده ۳۷ فورس ماژور .
- ماده ۳۸ تضمین مربوط با اجرا و ادامه عملیات .
- ماده ۳۹ سازش .
- ماده ۴۰ اختلافات فنی و محاسباتی .

ماده ۴۱	داوری .
ماده ۴۲	اجرای رأی داوری .
ماده ۴۳	ضمانت اجرائی .
ماده ۴۴	زبانهای متن قرارداد .
ماده ۴۵	عدم تناقض با سایر قوانین .

این قرارداد بین شرکت ملی نفت ایران که از این ببعده «طرف اول» خوانده میشود و شرکت پان آمریکا پترولیوم کورپوریشن که بموجب قوانین ایالت دلاور ممالک متحده آمریکا تشکیل یافته و از این پس بعنوان «طرف دوم» نامیده میشود منعقد میگردد .

نظر باینکه طرف اول مایل است تولید و صدور نفت ایران را افزایش دهد بطوریکه منتج بحصول منافع بیشتری برای ایران گردد و این منظور هر چه زودتر عملی شود .

و نظر باینکه طرف اول بموجب قانون نفت نهم امر داد ۱۳۳۶ اجازه عقد این قبیل قراردادها را دارد .

و نظر باینکه طرف دوم سرمایه و صلاحیت فنی و تخصص اداری لازم برای اجرای عملیات مشروحه زیر را دارا میباشد .

و مخصوصاً بازارهای لازم برای فروش نفتی که در نتیجه عملیات مزبور بدست آید در اختیار دارد و نظر باینکه طرفین قصد دارند مقررات این قرارداد باصمیمیت و حسن نیت بموقع اجرا گذارده شود علیهذا بدینوسیله بین طرفهای اول و دوم بقرار زیر توافق حاصل شد :

ماده ۱ - جز در مواردی که سیاق عبارت مفهوم دیگری را اقتضا کند معنی بعضی از اصطلاحاتی که در این قرارداد بکار رفته از لحاظ این قرارداد بشرح تعاریف زیر خواهد بود :

الف - منظور از کلمه «قرارداد» عبارت است از این سند و ضمیمه پیوست آن .

ب - «طرف اول» یعنی شرکت ملی نفت ایران یا قائم مقام آن .

ج - «طرف دوم» یعنی پان آمریکا پترولیوم کورپوریشن یا هر شخصی که بر طبق مقررات این قرارداد طرف انتقال قرار گیرد .

- د - «قانون نفت» عبارت از قانون نفت مورخ نهم مرداد ۱۳۳۶ می باشد .
- ه - «نفت» شامل نفت خام و گاز طبیعی می باشد .
- و - «نفت خام» شامل نفت تصفیه نشده و اسفالت و هر گونه مواد هیدرو کربور مایع است که بحالت طبیعی یافت شود و یا از گاز طبیعی بوسیله فشردن و یا جدا کردن بدست آید .
- ز - «گاز طبیعی» یعنی گاز تر و گاز خشک و کلیه هیدروکاربورهای گازی دیگر که از چاههای نفت یا گاز بدست آمده و نیز بقیه گازی که پس از سوا کردن هیدروکاربورهای مایع از گازهای تر باقی مانده باشد .
- ح - «مصرف داخلی در ایران» عبارت است از مصرف نفت و محصولات نفتی یا مواد فرعی که در داخله ایران مصرف میشود نه آنچه از ایران صادر میگردد .
- ط - «قیمت اعلان شده» عبارت است از قیمت اعلان شده فوب برای هر درجه و وزن مخصوص و نوع از نفت که بمنظور صادرات در نقاط صدور مربوطه برای خریداران بطور عموم عرضه میشود قیمت مزبور با توجه لازم بقیمت های اعلان شده برای نفت مشابه که وزن مخصوص و مشخصات آن در مورد نقطه صدور مربوطه قبلا منتشر شده باشد تعیین خواهد شد .
- ی - «عملیات نفتی» عبارت است از عملیات تولید و حمل و فروش که بموجب این قرارداد مجاز باشد .
- ک - «متر مکعب» عبارت است از يك متر مکعب در شصت درجه فارنهایت تحت فشار عادی جو .
- ل - «تاریخ اجراء» عبارت از تاریخی است که قانون مربوط بتصویب این قرارداد بتوشیح ملوکانه رسیده باشد و هر مرجعه ای که در قانون نفت بتاریخ قرارداد

شده باشد از لحاظ این قرارداد اشاره «بتاریخ اجراء» تلقی خواهد شد .

۴ - اصطلاح «اراضی» اعم است از اراضی پوشیده از آب و غیر آن

ن - تأسیسات ثابت» عبارت است از تأسیسات نصب شده یا کار گذاشته شده،
باساخته شده که بطور ثابت مستقر گردیده و مستقیماً برای عملیات موضوع این
قرارداد مورد استفاده قرار گیرد .

ص - اصطلاح «دوره مالیاتی» عبارت است از يك سال دوازده ماهه تقویمی

که در یکم ژانویه هر سال شروع میشود و یا هر دوره دیگری که بین طرفین مورد
توافق قرار گرفته و مورد تصویب وزارت دارائی ایران نیز واقع شده باشد.

ع - اصطلاح «ناحیه» عبارت است از کل ناحیه موضوع بند ۱ ماده ۳ این

قرارداد یا هر قسمتی یا قسمتهائی از ناحیه مزبور که در آن عملیاتی که طبق این
قرارداد مجاز تلقی گردیده در هر موقع بمورد اجرا گذارده شود.

ماده ۲ - ۱ - طرفین اول و دوم قرارداد بدینوسیله توأماً «دستگاه مختلطی»

را ایجاد میکنند و بطوری که در قانون نفت پیش بینی گردیده در اثر این اختلاط
شخصیت حقوقی جدا گانه‌ای بوجود نخواهد آمد .

۲ - طرفین این قرارداد در دستگاه مختلط مزبور با استثنای مواردی که

بموجب این قرارداد و قانون نفت مقرر گردیده بطور متساوی شرکت خواهند نمود.
طرفین اول و دوم در برخی از موارد این قرارداد مجتمعاً بعنوان «طرفین» و یا بعنوان
«دستگاه مختلط» خوانده شده اند .

۳ - کلیه نفتی که بموجب این قرارداد از ناحیه قرارداد تولید گردیده و کلیه

دستگاهها و ماشین آلات و لوله ها و اموال دیگری که بموجب این قرارداد بهزین
مشترک طرفین خریداری و یا تحصیل گردیده در مالکیت طرفین (پنجاه درصد طرف

اول پنجاه درصد طرف دوم) خواهد بود و کلیه هزینه های لازم برای عملیات این قرار داد (بجز مخارج و هزینه هایی که تأمین و پرداخت آن برای عملیات اکتشافی تنها بر عهده طرف دوم است) بوسیله طرفین یعنی پنجاه درصد بوسیله طرف اول و پنجاه درصد بوسیله طرف دوم تأمین و پرداخت خواهد شد.

هر يك از طرفین حق دارد که سهم نفت خود را برای خود یا برای نماینده خود بجنس مطالبه نماید.

ماده ۳-۱ - ناحیه ای بشرح مذکور در جدول ضمیمه بطور مانع للغير در اختیار دستگاه مختلط گذارده میشود تا عملیات مقرر در این قرار داد را با عاملیت شرکت نفت ایران پان آمریکن که طبق مقررات ماده (۵) این قرارداد بوسیله طرفین تشکیل خواهد یافت در آن بموقع اجرا بگذارد.

۲ - در پایان سال پنجم پس از تاریخ اجرا از کل ناحیه مشروحه در بند ۱ این ماده بمیزان ۲۵ درصد کسر خواهد شد و بعد از آن نیز حداکثر ضمن يك دوره پنج ساله دیگر ناحیه مزبور مجدداً بمیزان ۲۵ درصد تقلیل داده خواهد شد.

۳ - ناحیه ای که بمنظور تقلیل مشروح در بند ۲ این ماده از ناحیه قرارداد خارج خواهد شد از قطعاتی تشکیل خواهد شد که مساحت هر کدام از آنها از ۲۰۰ کیلومتر مربع کمتر نبوده و متوسط طول هر کدام از قطعات بیشتر از شش برابر میزان متوسط پهنای آن نباشد.

۴ - طرف دوم لا اقل يك ماه جلوتر از استرداد قطعات ناحیه بشرح مذکور در بند ۲ این ماده مشخصات حدود قسمت مورد استرداد را بطرف اول اعلام خواهد نمود.

۵ - چنانچه در پایان سال دوازدهم از تاریخ اجرا طرف دوم بمرحله بهره برداری

تجارتی در ناحیه عملیات بمعنی مشروح در این قرارداد نرسیده باشد ناحیه مذکور بطرف اول مسترد خواهد شد.

۶- چنانچه در پایان سال دوازدهم از تاریخ اجراء بهره برداری تجارتی انجام شده باشد فقط آن قسمت از اراضی که از نقطه نظر تجارتی منابع قابل بهره برداری در آن کشف شده باشد در اختیار طرفین باقی خواهد ماند .

ماده ۴- طرف دوم مکلف است ظرف مدت سی روز از تاریخ اجراء درخواست ثبت خود را طبق قوانین و مقررات ثبت شرکت ها در ایران به اداره ثبت ایران تسلیم نماید .

ماده ۵- ۱- طرفهای این قرارداد ظرف شصت روز از تاریخ اجراء یک شرکت سهامی تشکیل داده و در اداره ثبت ایران ثبت خواهند رساند این شرکت یک شرکت غیر انتفاعی بوده و عملیات مقرر در این قرارداد را بحساب مشترک طرفین و بعنوان عامل طرفین انجام خواهد داد ولیکن در مورد اجراء و انجام عملیات اکتشافی که بموجب این قرارداد بر عهده طرف دوم محول گردیده شرکت مذکور فقط عامل طرف دوم خواهد بود. شرکت سهامی مزبور شرکت نفت ایران پان آمریکن نامیده خواهد شد و از این پس در این قرارداد نام شرکت ایران پان آمریکن بآن اطلاق میشود شرکت ایران پان آمریکن دارای تابعیت ایرانی بوده و نسبت بمواردی که تکلیف آن در اساسنامه شرکت مذکور تعیین نشده باشد مشمول مقررات قانون تجارت ایران خواهد بود.

۲- شرکت ایران پان آمریکن بعنوان عامل طرفین این قرارداد فقط بعنوان عامل طرف دوم (هر کدام که مورد پیدا کند) عملیاتی را که موضوع این قرارداد بوده با اجازه انجام آن بموجب این قرارداد داده شده انجام خواهد داد و کلیه مخارج و هزینه های لازم برای عملیات مزبور توسط طرفین قرارداد توأماً یا به تنهایی (هر کدام که طبق

مواد این قرارداد مورد پیدا کند) از طریق عاملیت شرکت ایران پان آمریکا پرداخت خواهد شد. طرفین این قرارداد ممکن است در هر موقع اختیار بدهند که قراردادهای پیمانکاری نیز بنام شرکت ایران پان آمریکا بسته شود و در هر يك از اینگونه قراردادها پیمانکار بعنوان عامل دستگاه مختلط یا فقط بعنوان عامل طرف دوم (بسته باینکه وظایفی که انجام آن در قرارداد پیمانکاری پیش بینی گردیده جزو تعهدات کداميك باشد) تلقی خواهد شد.

۳ - مخارج و هزینه های لازم برای تجهیز و استخدام کارمندان و اداره و بکار انداختن اداره یا ادارات شرکت ایران پان آمریکا بر اساس عادلانه و منصفانه و بر طبق روش صحیح حسابداری بین طرفین این قرارداد بنا بعمل یا عملیاتی که در هر مورد انجام میشود تسهیم خواهد شد و طرفین این قرارداد از مخارج مزبور هر کدام سهم مربوط بخود را بر عهده داشته و پرداخت خواهند نمود. بدون اینکه محدودیتی در عمومیت مقرارت فوق حاصل شود مخارج و هزینه های مذکور در این بند شامل حقوق و دستمزد کارکنان شرکت ایران پان آمریکا و کارکنانیکه بطور موقت یا برای قسمتی از ساعات کار و یا بطور دائم توسط یکی از طرفین این قرارداد بشرکت ایران پان آمریکا قرض داده شده باشند خواهد بود و نیز شامل مخارج و هزینه های مرخصی ها و ایام بیماری و بهداشت و بیمارستان و حقوق بازنشستگی و وجوه صرفه جوئی و پس انداز و پاداش و سایر وجوه مربوط بطرفهای مزایای کارمندان که بر عهده شرکت ایران پان آمریکا و یا هر يك از طرفهای قرارداد که کارمندان مزبور را قرض داده اند قرار گرفته باشد خواهد بود و همچنین شامل مبالغ پرداختی به پیمانکاران و مبالغی که بوسیله طرفین این قرارداد یا یکی از آنها در ازای انجام خدماتی توسط یکی از ادارات مربوطه آنها مورد مطالبه قرار میگیرد نیز خواهد بود و اینگونه خدمات فقط بموجب قراردادهای

کتبی باشرکت ایران پان آمریکا و برحسب تصویب هر دو طرف این قرارداد انجام خواهد شد.

۴- کلیه وجوهی که هر یک از طرفین این قرارداد بابت مخارج و هزینه‌های مذکور در این ماده بشرکت ایران پان آمریکا یا از طرف آن شرکت یا بوسیله آن شرکت پرداخت نمایند علاوه بر اقلام قابل کسر دیگر در احتساب سود ویژه طرف مربوطه طبق قانون جاری مالیات بر درآمد ایران بعنوان اقلام قابل کسر هزینه تلقی خواهد شد.

ماده ۶ - هر یک از طرفین این قرارداد نصف سرمایه شرکت ایران پان آمریکا را تعهد و پرداخت خواهند نمود اصل تساوی در مشارکت طرفین نسبت بشرکت ایران پان آمریکا در اداره شرکت مزبور منعکس خواهد بود. و بنابراین نصف عده اعضای هیأت مدیره شرکت توسط طرف اول و نصف دیگر توسط طرف دوم تعیین خواهند شد. انتخاب رئیس هیأت مدیره و نایب وی و مدیر عامل از میان اعضای هیأت طبق دستوری خواهد بود که در اساسنامه شرکت مقرر گردیده است رئیس هیأت مدیره بوسیله طرف اول و نایب رئیس هیأت مدیره و مدیر عامل بوسیله طرف دوم از میان مدیران تعیین خواهند گردید.

۲ - هیأت حسابرسی از سه نفر تشکیل خواهد شد که دو نفر آنها هر کدام توسط یکی از طرفین انتخاب خواهد شد و نفر سوم که سمت ریاست هیأت را خواهد داشت

بوسیله رئیس مؤسسه Schweizerische Kammer für Revision – swecen of Zurich از اتباع ممالکی بجز ایران و ممالک متحده آمریکا انتخاب خواهد گردید.

ماده ۷ - ۱- برای اینکه ادامه عملیات شرکت ایران پان آمریکا میسر و تأمین گردد هر یک از طرفین موافقت میکنند تعدادی از سهام شرکت ایران پان آمریکا را که معادل یک درصد سرمایه شرکت مزبور باشد نزد اتحادیه بانکهای سویس تودیع

نمایند تودیع سهام مزبور با امضای مشترک طرفین و براساس و کالت بلاعزلی که توسط طرفین مشترکاً تنظیم شده باشد انجام خواهد گرفت. مدت اعتبار این و کالت همان مدت اعتبار این قرارداد خواهد بود.

۲ - و کالت مذکور در بند ۱ این ماده متضمن مقررات زیر خواهد بود :

الف - چنانچه اتحادیه بانکهای سوئیس از و کالت استعفا نماید یا بهر وسیله دیگری بدان خاتمه دهد میتواند بانک دیگری را که دارای همان درجه از اهمیت باشد بجای خود تعیین کند.

ب - بانکی که بسمت و کیل تعیین گردیده مکلف خواهد بود نسبت بسهامی که در نزد او تودیع گردیده ورقه حق حضور در هر مجمع عمومی را بیک نفر نماینده که تعیین او برای هر سال قبلاً و منتهی تا ۳۱ دسامبر سال پیش باید انجام گیرد تسلیم نماید. نماینده مزبور بتوافق طرفین اول و دوم این قرارداد تعیین خواهد شد و در صورتیکه توافق حاصل نشود رئیس داد گاه استان (تربیونال کانتونال) ژنو نماینده مذکور را از میان اتباع یک کشور ثالث انتخاب خواهد نمود مشروط بر اینکه شخص مزبور در هیچیک از شرکتهای نفتی ذینفع نبوده و از اعداد کارمندان دولت و مأمورین بخدمات عمومی و شهرداریها نیز خارج باشد.

ج - شخص مزبور که بدین ترتیب بمنظور دادن رأی معین میگردد وظیفه و کالت خود را در حدود مقررات و روح این قرارداد و منحصرأً با توجه بمنافع شرکت ایران پان آمریکن انجام خواهد داد.

۳ - در صورت امتناع اتحادیه بانکهای سوئیس از قبول و کالت و نیز در صورتیکه اتحادیه مزبور از تعیین بانک دیگری بجای خود خودداری نماید بانکی که باید تودیع سهام در نزد آن بعمل آید با توافق طرفین و در صورت عدم حصول توافق بدواری

تعیین خواهد گردید .

ماده ۸ - ۱ - سرمایه مجاز اولیه شرکت ایران پان آمریکا هفت ملیون و

پانصد هزار ریال خواهد بود سرمایه مزبور بطرزی که در اساسنامه شرکت ایران پان آمریکا مقرر گردیده در هر موقع قابل افزایش خواهد بود -

۲ - پنجاه درصد سرمایه اولیه مذکور فوق و نیز پنجاه درصد هر گونه افزایش

آن توسط طرف اول یا توسط شرکت یا شرکتهائی که تماماً متعلق بطرف اول باشند تأمین خواهد شد پنجاه درصد دیگر توسط طرف دوم یا توسط شرکت یا شرکتهائی که تماماً متعلق بطرف دوم باشند تأمین خواهد شد . مقصود از شرکتی که تماماً متعلق به یکی از طرفین باشد شرکتی است که کلیه سهام دارای حق رأی آن متعلق بطرف مزبور یا شرکت اصلی طرف مزبور باشد .

ماده ۹ - چنانچه علاوه بر سرمایه اصلی شرکت ایران پان آمریکا و هر گونه

افزایش بعدی آن وجوه دیگری لازم باشد هر يك از طرفهای اول و دوم نیمی از وجوه مورد احتیاج را تأمین خواهند کرد . چنانچه طرفین نتوانند وجوه اضافی مذکور را تأمین نمایند شرکت ایران پان آمریکا وجوه مورد لزوم را بوسیله استقراض از طریق صدور اوراق قرضه یا از هر طریق دیگری که مورد توافق طرفین این قرارداد واقع شود تأمین خواهد نمود .

ماده ۱۰ - ۱ - شرکت ایران پان آمریکا بعنوان عامل طرفین این قرارداد

یا بعنوان عامل طرف دوم (هر جا که مورد پیدا کند) مجاز است و حق دارد که بطور مانع للغير عملیات تولید و حمل و نقل را بنحو مقرر در این قرارداد در ناحیه عملیات و یا نسبت بآن اداره و اجرا نماید .

۲ - عملیات تولید شامل امور زیر خواهد بود :

اکتشاف نفت از طریق زمین شناسی - ژئوفیزیکی و طرق دیگر بانضمام حفر چاه بمنظور تعیین شرایط زمین شناسی - حفاری و تولید و برداشت نفت - انبار کردن نفت و هر گونه وظائف دیگری که بطور معمول با عملیات تولید مرتبط باشد.

۳ - عملیات حمل و نقل شامل امور زیر خواهد بود :

حمل نفت از مناطق تولید بتصفیه خانه ها و دستگاههای توزیع و وسائل حمل و نقل و یا بکنار دریا و نیز حمل نفت از تصفیه خانه ها بهر کدام از نقاط مزبور (چنانچه مقررات این قرار داد در آینده شامل ایجاد تصفیه خانه نیز گردد) انبار کردن نفت و تحویل نفت تولید شده با جمیع وسائل بانضمام وسائل بارگیری کشتی .

۴ - شرکت ایران پان آمریکن بعنوان عامل طرفین این قرارداد و یا بعنوان عامل طرف دوم (هر جا که مورد پیدا کند) حقوق و اختیارات لازم را خواهد داشت که تا حدودی که امور زیر برای اجرای عملیات مقرر در این قرارداد لازم باشد در مورد آباد کردن اراضی و ایجاد جزیره ها و نیز در اجرای عملیات حفرو گود کنی و سوراخ کردن و ساختمان و نصب و پمپ ریزی کردن و تهیه و گرداندن و نگاهداری کردن و اداره کردن نسبت بحفره ها و گودالها و چاهها و خندقها و حفارها و سد ها و فاضل آبها و مجاری آب و دستگاهها و مخازن و آبگیرها و سایر انواع انبارها و دستگاههای تقطیر میدان نفت و دستگاههای استخراج گازولین در سرچاه و کارخانجات گوگرد و سایر دستگاههای لازم برای تولید و عمل آوردن نفت و خطوط لوله و تلمبه خانه ها و مراکز کوچک و بزرگ تولید نیرو و خطوط انتقال نیرو و تلگراف و تلفن و رادیو و سایر وسایل مخابراتی و کارخانجات و انبارها و ساختمانهای اداری و منازل و عمارات و بنادر و حوضچه ها و لنگر گاهها و اسکله های کوچک و بزرگ و دستگاههای لارویی و موج شکنها و لوازم بارگیری بالوله های زیر دریائی و سایر وسایل بارگیری انتهای

و کشتیها و وسایط نقل و انتقال و خطوط آهن و راهها و پل‌های متحرك و سرویسهای هوایی و فرودگاهها و سایر لوازم نقلیه و گاراژها و آشپخانه‌های هواپیما و کارگاههای تعمیر و کارگاههای ریخته‌گری و مراکز تعمیر و کلیه سرویسهای فرعی که بنظر طرفین این قرارداد یا بنظر طرف دوم (در موردی که مربوط باو باشد) برای اجرای عملیاتشان لازم بوده یا به این عملیات مرتبط میباشد اقدامات لازم بعمل آوردن نیز کلیه حقوق اضافی دیگری را که برای اجرای عملیات آنها لازم یا بطور معقولی مرتبط بآن باشد خواهد داشت.

دستگاههای مذکور ممکن است توسط طرف مربوطه در محل یا محلهائی که معین مینماید قرار داده شود مشروط بر اینکه .

الف - چنانچه بنا باشد دستگاههای مزبور در خارج از ناحیه قرار گیرد تعیین محل آن بعد از مشاوره بین طرفین این قرارداد با توجه به حداکثر ملاحظه صرفه و اقتضای عملیات خواهد بود و

ب - در مورد آباد کردن اراضی و ایجاد جزیره و ساختمان راه آهن و بندر و تلفن و تلگراف و بی سیم و سرویس هوایی در ایران اجازه قبلی و کتبی دولت ایران لازم خواهد بود و اعطای اجازه مزبور نباید بدون دلیل معقول رد شود و یا بتأخیر افتد .

ه - طرفین این قرارداد که از طریق شرکت ایران پان آمریکن عمل خواهند کرد بشرط رعایت مقررات این قرارداد حق تصدی و اداره کامل مانع‌الغیر و مؤثر و تعیین نحوه کلیه عملیات خود را خواهند داشت مگر در مورد عملیات اکتشافی (که شامل حفاری اکتشافی نیز خواهد بود) که در مورد این عملیات طرف دوم که از طریق شرکت ایران پان آمریکن عمل خواهد کرد بارعایت مقررات ماده ۱۲ دارای حق تصدی و

اداره کامل و مانع للغير و تعیین نحوه عمل خواهد بود .

ماده ۱۱-۱ - بمنظور تسریع در اجرای عملیات مقرر در این قرارداد شرکت ایران پان آمریکن یا طرف دوم میتواند بدون اینکه از میزان مسؤلیت طرفین این قرارداد در برابر ایران چیزی کاسته شود بشرط رعایت مقررات ماده ۴ قانون نفت در مواردی که مقتضی میدانند اجرای هر يك از عملیات و وظائف مشروح در این قرارداد را بر عهده پیمانکاران بگذارند و از نظر مقررات ماده سوم قانون نفت طرف اول بدینوسیله موافقت خود را نسبت بموارد مزبور اعطا مینماید .

ماده ۱۲-۱ - ۱- طرف دوم که از طریق شرکت ایران پان آمریکن عمل خواهد کرد در مورد عملیات اکتشافی (که شامل حفاری اکتشافی نیز خواهد بود) تعهدات زیر را بر عهده خواهد داشت :

الف - سعی کامل در اینکه عملیات اکتشافی حوزه قرارداد طبق اصول فنی معمول به صنعت نفت بحد اعلائی خود جریان یابد .

ب - تنظیم طرح عملیات خود با مشورت طرف اول و اجرای جدی طرح مزبور بهزینه خود .

هر گونه مخارج مربوط با استفاده از اراضی جزء هزینههای مذکور محسوب خواهد شد .

ج - تسلیم گزارشهای تفصیلی پیشرفت کار بطرف اول و نیز تسلیم گزارش جامع نهائی .

د - فراهم کردن وسایل برای نمایندگان طرف اول که در هر موقع مناسبی عملیات او را که بر طبق این قرارداد انجام میدهد بازرسی نمایند .

ه - تحمل کلیه هزینههای اکتشافی یعنی سهم طرف اول و سهم خود در

صورتیکه عملیات اکتشافی منجر باحراز وجود ذخائر نفتی بمیزان بهره برداری تجارتي نشود .

و- رعایت مقررات بندهای ۲ و ۳ و ۵ و ۷ و ۸ ماده ۱۳

ماده ۱۳ - طرفین این قرارداد که از طریق شرکت ایران پان آمریکن بخرج و هزینه مشترک خود عمل خواهند نمود ملزم بانجام تعهدات زیر خواهند بود:

۱ - بکار بردن حداکثر کوشش برای توسعه هر يك از مناطق کشف شده بحد اعلا طبق روش فنی صحیح صنعت نفت- استخراج نفت کشف شده بمیزانی که آن قسمت از ذخایر مکشوفه که استخراج آن با استفاده از جدیدترین اصول و طرق معمول صنعت نفت از نقطه نظر اقتصادی موجه باشد در طی مدت قرار داد تماماً مورد استخراج قرار بگیرد . و مخصوصاً رعایت اصول صحیح فنی و مهندسی در حفاظت ذخایر هیدرو کربور و اجرای عملیات مقرر در این قرار داد بطور عموم .

۲ - نگاهداری ارقام و اطلاعات کامل از جمیع عملیات فنی مقرر این قرارداد .

۳ - نگاهداری حسابهای عملیات خود بطریقی که ارقام و اطلاعات مربوط

بهزینههای عملیات مزبور بطرز درست و واضح و دقیق نمایش داده شود . برای انجام این منظور بایستی روش حسابداری مناسبی انتخاب گردیده و در روش مزبور بر طبق تحولاتی که بعداً ممکن است بیش آید تجدید نظر بعمل آید .

۴ - فراهم کردن وسایل برای نمایندگان یکدیگر که در هر موقع مناسبی

عملیات مورد این قرارداد و وسایل اندازه گیری و سنجش و آزمایش را بازرسی نمایند .

۵ - استخدام حداقل کارمندان خارجی و اطمینان از اینکه تا حدودی که

معقولاً عملی باشد بیگانگان فقط برای تصدی مقاماتی استخدام شوند که شرکت ایران پان آمریکن و طرف دوم (هرجا که مربوط باو باشد) نتوانند ایرانیانی حائز معلومات

و تجربه کافی برای احراز آن مقامات بیا بند .

۶ - تهیه طرح و برنامه‌ها برای کارآموزی و تعلیم صنعتی و فنی و همکاری در اجرای آنها با توجه باین هدف که در نتیجه اجرای برنامه‌های مذکور تقلیل تدریجی و مرتب کارمندان خارجی بنحوی میسر گردد که درخاتمه ده سال از تاریخ اجراءه کارمندان خارجی شرکت ایران پان آمریکا از دو درصد کل کارمندی که در استخدام آن شرکت میباشند تجاوز ننماید و مقامات عالی اجرائی که توسط کارمندان غیر ایرانی اشغال شده از ۹۹ درصد کل مقامات اجرائی موجود بیشتر نباشد .

۷ - توجه دائم بحقوق و منافع ایران در جریان عملیات خود .

۸ - فراهم آوردن وسایل برای اینکه هر کدام از طرفین که بخواهد بتواند ظرف مدت معقولی هر گونه اطلاعاتی را که لازم بداند از قبیل رونوشت‌های دقیق نقشه‌ها و مقاطع و گزارشهای مربوط بنقشه برداری و زمین شناسی و ژئوفیزیک و حفاری و تولید و سایر امور مربوطه بعملیات مقرر در این قرارداد که جنبه قطعیت یافته باشد و همچنین جمیع اطلاعات علمی و فنی مهم که در نتیجه عملیات آنها بدست آمده باشد از طریق نمایندگی شرکت ایران پان آمریکا دریافت نماید .

ماده ۱۴ - کلیه طرفها نقشه‌ها مقاطع و گزارشها و جداول و اطلاعات علمی و فنی

و هر گونه اطلاعات مشابه مربوط بعملیات فنی طرف دوم یا شرکت ایران پان آمریکا که بموجب این قرارداد مقرر است از طرف اول و طرف دوم و شرکت ایران پان آمریکا محرمانه تلقی خواهد شد . بدین معنی که محتویات و تأثیر آن نباید بوسیله هیچکدام از طرفین یا شرکت ایران پان آمریکا بدون رضایت طرفین این قرارداد افشا بشود ممتهداردادن چنین رضایت بدون دلیل موجه امتناع یا تأخیر نباید بعمل آید .

ماده ۱۵ - ۱ - برای تعیین اینکه مرحله اکتشاف در چه موقع پایان مییابد

ضابطه Field Discovery wildcat طبق تعریف فردریک هـ - لاهی ملاک عمل قرار خواهد گرفت . آزمایش‌هاییکه حاکی از پایان مرحله مزبور باشد بایستی در حضور نمایندگان طرفین انجام گیرد.

۲- بمحض اینکه طرف دوم باین نتیجه رسید که عملیات اکتشافی وی بمرحله کشف منبع نفتی قابل تولید بمیزان تجارتنی رسیده است گزارش تفصیلی اینمطلب را بطرف اول تسلیم خواهد نمود .

۳ - گزارشی که طرف دوم بموجب بند ۲ فوق بطرف اول تسلیم مینماید باید مراتب زیر را بطور وضوح نشان دهد :

الف- عمق - فشار و سایر مشخصات منبع و اندازه و استعداد تولیدی و استعداد تولید روزانه هرچاه و مشخصات نفت کشف شده .

ب - فاصله و میزان دسترس بودن منبع از کنار دریا و نقاط عمده پخش و مصرف - فراهم بودن وسایل حمل و نقل تا بازارهای فروش - یامیزان مخارجی که برای ایجاد یا تکمیل وسایل مزبور مورد نیاز باشد.

ج - هر گونه اطلاعات مربوطه دیگر که مورد استناد طرف دوم قرار گرفته و استنباطات وی مبتنی بر آن بوده باشد.

د - نظریاتیکه بوسیله کارشناس یا کارشناسانی که عملیات اکتشافی را بر عهده داشتند ابراز گردیده باشد .

۴ - طرف اول گزارش طرف دوم را فوراً و با کمال حسن نیت مورد بررسی قرار خواهد داد تا تشخیص دهد که آیا کشف منبع قابل بهره برداری بمیزان تجارتنی بدان معنی که در بنده این ماده تعریف گردیده انجام گرفته یانه.

۵ - منبع نفتی کشف شده فقط وقتی قابل بهره برداری بمیزان تجارتنی تلقی

میشود که مقدار نفتی که استخراج آن از منبع مزبور بطور معقول قابل پیش بینی است طوری باشد که در صورت تحویل نفت در کنار دریا اگر مخارج بهره برداری را با هزینه های حمل و آراگیری و همچنین بار قمی معادل $\frac{1}{3}$ ۱۲ درصد قیمت اعلان شده مربوطه برای نفتی از مشخصات مشابه جمع کنند و رقم حاصله را از قیمت اعلان شده مذکور موضوع نمایند سود ویژه ای باقی بماند که میزان آن از ۲۵ درصد قیمت اعلان شده مربوطه کمتر نباشد.

۶- هر گاه طرف اول معتقد باشد که استنباط طرف دوم دایر بر کشف منبع قابل بهره برداری بمیزان تجارتي غیر موجه است نظریات و دلایل خود را بطرف دوم اطلاع خواهد داد. در این صورت طرف دوم میتواند عملیات حفاری بیشتری را انجام دهد و هر گاه در نتیجه این حفاریهای اضافی وجود منبع قابل بهره برداری بمیزان تجارتي ثابت شود کلیه مخارجی که بعد از خاتمه F.D.W.C بعمل آمده بعنوان مخارج توسعه و بهره برداری تلقی گردیده و دستگاه مختلط مخارج مزبور را توسط شرکت ایران بان آمریکا بطرف دوم خواهد پرداخت.

۷- مقررات این ماده نسبت بمنابعی که بعد از منبع اولی کشف شود نیز جاری خواهد بود.

۸- بمحض اینکه وجود منبع قابل بهره برداری تجارتي بمعنی مشروح در بند ۵ این ماده بثبوت رسید طرفین این قرارداد توأماً مسؤلیت کلیه مخارجی را که بعد از خاتمه F.D.W.C برای توسعه و بهره برداری منبع مورد بحث لازم باشد بر عهده خواهند گرفت. کلیه مخارجی که تا تاریخ مزبور بابت اکتشاف در هر قسمتی از ناحیه عملیات انجام گرفته باشد بدون احتیاج بتشریفات دیگری از طرف دستگاه مختلط توسط شرکت ایران بان آمریکا بطرف دوم مسترد خواهد شد.

۹ - بعد از کشف منبع اولی طرف دوم مخارج لازم برای اجرای عملیات اکتشافی در مناطق دیگر را از طریق شرکت ایران پان آمریکا بطور مساعده خواهد پرداخت مخارج مزبور بعد از خاتمه چاه اکتشافی F . D . W . C جدیدی بطرف دوم مسترد خواهد شد و در صورتیکه حفر چاه جدید قرین موفقیت نباشد مخارج مزبور بعد از انقضای دوره دوازده ساله اکتشاف قابل استرداد خواهد بود .

۱۰- در اجرای تعهدات مربوط باسترداد و جوهی که در این ماده مقرر است دستگاه مختلط از طریق شرکت ایران پان آمریکا مبلغی معادل مخارج اکتشاف بیستانکار حساب طرف دوم منظور خواهد نمود و احتساب این وجوه بر اساس صورت مخارجی خواهد بود که طرف دوم ظرف دو ماه از خاتمه هر یک از دوره های سه ماهه بشرکت ایران پان آمریکا ارسال خواهد نمود . شرکت ایران پان آمریکا حق خواهد داشت که صحت مخارج مزبور و امور رسیدگی و تحقیق قرار داده و برای تأیید آن ارائه اسناد مثبت را بخواهد در صورتیکه ظرف مدت ۴۵ روز از تاریخ تسلیم صورت مخارج اعتراضی نسبت بآن نشود صورت مزبور قطعیت خواهد یافت .

۱۱ - پرداخت و جوهی که مطابق این ماده بیستانکار حساب طرف دوم منظور شود توسط دستگاه مختلط در کوتاه ترین مدت ممکنه و در هر حال با قسط سالیانه که میزان آن نیاستی هیچگاه از معادل ده سنت نسبت بهر بشکه نفت صادر شده کمتر باشد بعمل خواهد آمد .

۱۲ - پنجاه درصد و جوهیکه بابت استرداد مخارج اکتشاف بطرف دوم تأدیه میشود توسط طرف دوم بطرف اول پرداخت خواهد گردید .

ماده ۱۶ - ۱ - عملیات اکتشافی بایستی قبل از خاتمه شش ماه از تاریخ اجرای

قرارداد آغاز شود .

۲ - عملیات حفاری بایستی با نهایت سرعت معقول و بر طبق روش صحیح صنعت نفت آغاز شود ولی طرف دوم بهر حال حداکثر ظرف ۱۸ ماه از تاریخ اجراء قرارداد بایستی اقلاً حفاری يك چاه نفت را در ناحیه ای که بموجب این قرارداد بدستگاه مختلط واگذار شده است آغاز کرده باشد .

۳ - اگر در خاتمه دوازده سال از تاریخ اجرای قرارداد ظرف دوم بهره برداری تجارتي را در ناحیه ای که بموجب این قرارداد بدستگاه مختلط واگذار گردیده انجام نداده باشد قرارداد حاضر کان لم یکن تلقی گردیده و شرکت ایران پان آمریکا منحل خواهد شد .

ماده ۱۷ - ۱ - شرکت ایران پان آمریکا بعنوان عامل طرفین قرارداد و با عنوان عامل طرف دوم (هر جا که مورد پیدا کند) حق خواهد داشت که از کلیه اراضی بایر متعلق بدولت که برای استفاده بمنظور عملیات مقرر در این قرارداد بنحو معقول مورد لزوم باشد مجاناً و بطور مانع للغير استفاده نماید . استفاده از اینگونه اراضی مشروط بموافقت قبلی و کتبی دولت خواهد بود در خواست موافقت توسط طرف اول بعمل خواهد آمد و نباید بطور غیر معقول مورد رد یا تأخیر واقع شود .

۲ - در مواردیکه شرکت ایران پان آمریکا بعنوان عامل طرفین و با عنوان عامل طرف دوم (هر جا که مورد پیدا کند) برای اجرای عملیات مقرر در این قرارداد احتیاج با استفاده از اراضی دائر متعلق بدولت داشته باشد تحصیل این اراضی در مقابل پرداخت بهای عادلانه یا مال الاجاره بدولت خواهد بود . درخواست تحصیل اراضی مزبور از طریق طرف اول انجام خواهد گرفت .

۳ - هر گاه شرکت ایران پان آمریکا تحت همان عنوان احتیاج باراضی داشته باشد

که متعلق بمالك خصوصى بوده باشد خرید يا اجاره آنها از طريق مذاكره مستقيم با مالك انجام خواهد گرفت. معذلك شرکت ايران پان آمریکا مي تواند از طرف اول تقاضا کند که در مذاکرات مزبور مداخله و با استفاده از مقررات اساسنامه شرکت ملی نفت ايران در مورد تحصيل اراضى بشرکت مزبور کمک کند .

۴ - هيچگونه تقليلی که بموجب مقررات ماده ۳ اين قرارداد در ناحیه عمليات حاصل ميشود نسبت بحقوقی که بموجب مقررات اين ماده در اراضى مورد استرداد کسب شده باشد مؤثر نخواهد بود .

ماده ۱۸ - هر گاه شرکت ايران پان آمریکا بعنوان عامل طرفين قرارداد و يا بعنوان عامل طرف دوم (هر جا که طبق مقررات اين قرارداد مورد پيدا کند) بمنظور انجام عمليات خود در حدود معقول در رو يا در زير زمين (خواه در داخل ناحیه عمليات يا خارج از آن) حقى کمتر از حق استفاده مانع للغير «از قبيل حقوق ارتفاقی و حق عبور و مرور و حق احداث و کشيدن راه و راه آهن و لوله و خطوط لوله و مجرای فاضل آب و زه کشی و سيم کشی و کابل کشی و خطوط و نظائر آن لازم داشته باشد» مراتب را کتباً به طرف اول اطلاع خواهد داد. طرف اول حقوقی را که شرکت ايران پان آمریکا تحت عنوان مزبور لازم دارد در مورد اراضى مشروح در بند ۱ ماده ۱۷ بطور مجانى و در موارد ديگر در مقابل پرداخت قيمت يا اجاره بهای عادله برای شرکت مزبور تحصيل خواهد نمود مبالغی که بدین ترتيب توسط طرف اول پرداخت ميشود از طرف دستگاه مختلط (متساویاً بوسیله طرفين اين قرارداد) بطرف اول مسترد خواهد گرديد .

ماده ۱۹ - ۱ - شرکت ايران پان آمریکا بعنوان عامل طرفين اين قرارداد و يا بعنوان عامل طرف دوم (هر جا که مورد پيدا کند) ميتواند بمنظور اجرای عمليات مقرر در اين قرارداد از کلیه آبهائیکه در سطح يادرتحت اراضى مورد استفاده خود و يا اراضى

متعلق بدولت که مورد استفاده دولت نباشد یافت شود استفاده نماید لیکن در مورد شق اخیر استفاده از آن آنها مشروط بموافقت دولت خواهد بود. درخواست موافقت از طریق طرف اول بعمل خواهد آمد و نباید بطور غیر معقول مورد رد یا تأخیر واقع شود استفاده از آب مجانی لیکن مشروط بر رعایت حقوق اشخاص ثالث و پرداختهای متداول دیگر خواهد بود.

۲- هر گاه شرکت ایران پان آمریکن تحت همان عنوان بطور معقول احتیاج با استفاده از آبهای داشته باشد که در اراضی غیر از آنچه فوقاً ذکر شد واقع باشد برای کسب حقوق مزبور از طریق مذاکره مستقیم اقدام خواهد کرد. بهای اجاره ای که در مقابل حقوق مزبور پرداخته میشود باید معقول بوده و از بهای عادلانه حقوق مشابه در اراضی مجاور نبایستی تجاوز نماید.

ماده ۲۰ - شرکت ایران پان آمریکن بعنوان عامل طرفین این قرارداد و یا بعنوان عامل طرف دوم (هر جا که مورد پیدا کند) میتواند برای عملیات خود و بارعایت حقوق اشخاص ثالث از زمینهایی که مورد استفاده او است و همچنین از زمینهایی که در داخل ناحیه عملیات متعلق بدولت است و مورد استفاده دولت یا دیگران نیست هر نوع خاک و شن و آهک و سنگ و گچ و سایر مصالح ساختمانی را برداشت و استفاده نماید مشروط بر اینکه خسارات وارده بر اشخاص ثالث را که در نتیجه این برداشت یا استفاده ممکن است متضرر بشوند بمیزان عادلانه ای جبران نماید.

ماده ۲۱ - ۱ - هر یک از طرفین نهایت مساعی خود را بکار خواهد برد تا فروش نفت را بحدا کثر میزانی که از نقطه نظر اقتصادی موجه باشد تأمین نمایند.

۲- بر نامه تولید و فروش برای هر سال توسط شرکت ایران پان آمریکن حداقلشش ماه جلوتر از پایان سال قبل طبق شرایط زیر و با رعایت نحوه تقدم و تأخر مذکور

در این ماده تهیه خواهد شد .

الف - شرکت ایران پان آمریکا بعنوان عامل دستگاه مختلط برای اجرای عملیات خود در ایران که بموجب این قرارداد مقرر شده حق خواهد داشت از نفتی که تولید کرده یا ساخته بطور مجانی مصرف نماید استفاده مزبور محدود بمصرف اختصاصی و مورد لزوم آن شرکت خواهد بود .

ب - شرکت ایران پان آمریکا بعنوان عامل دستگاه مختلط نفت مورد احتیاج مصرف داخلی را طبق مقررات ماده ۲۶ بطرف اول تحویل خواهد داد .
ج - شرکت ایران پان آمریکا بعنوان عامل دستگاه مختلط مقادیر نفتی را که طرفین اول و دوم قرارداد برای انجام تعهدات فروش خود لازم داشته باشند طبق مقررات مشروح در ماده ۲۲ تحویل خواهد داد .

د - شرکت ایران پان آمریکا بعنوان عامل دستگاه مختلط انجام هر گونه تعهداتی را که ممکن است در نتیجه تجربه در بازار های جهانی در مورد فروش برعهده گیرد از مقادیر اضافی نفت که بعد از تأمین احتیاجات مشروح در جزء های الف و ب و ج فوق باقی بماند تا حدود مقادیر اضافی مزبور تأمین خواهد کرد .

ماده ۲۲ - ۱ - تعیین مقادیر نفتی که بموجب جزء ج از بند ۲ ماده ۲۱ باید بطرفین اول و دوم تحویل شود بنحو مذکور زیر انجام خواهد گرفت .
شرکت ایران پان آمریکا بایستی بر آورد تولید خود را که مطابق بند ۲ ماده ۲۱ تهیه میکند بطرفین اول و دوم اعلام نماید هر يك از طرفین میتواند نصف مقدار نفت آماده صدور را از شرکت ایران پان آمریکا (عامل دستگاه مختلط) دریافت نماید و نیز میتواند هر قسمت از نصف دیگر را تا حدی که طرف دیگر مایل بتحویل گرفتن آن نباشد خریداری کند . هر گاه طرفین نخواهند کلیه مقدار نفت آماده صدور را

بشرایطی که مورد توافق طرفین قرار گرفته برداشت و خریداری نمایند شرکت ایران (پان آمریکا) عامل دستگاه مختلط) حق خواهد داشت آن مقدار را بشرایطی که برای دستگاه مختلط نامساعدتر نباشد بخریداران دیگر بفروش رساند .

۲ - در پایان هر ماه ارزش آن مقدار نفتی که هر يك از طرفین در ظرف ماه برداشت کرده بر اساس قیمت اعلان شده مربوطه در تاریخ تحویل منهای هر گونه تخفیفی که بر طبق بند ۲ ماده ۲۵ مورد توافق قرار گرفته باشد تعیین خواهد شد . چنانچه ارزش مقادیر برداشتی يك طرف بیش از ارزش مقادیر برداشتی طرف دیگر باشد طرفی که بیشتر برداشت نموده باید ظرف سی روز پس از تعیین ارزش مقادیر برداشتی نصف تفاوت بین ارزش مقادیر برداشتی طرفین را بعنوان تأدیه قیمت مقدار نفتی که از سهم طرف دیگر برداشت نموده بطرف مزبور بپردازد . پرداخت مزبور به دلار آمریکا یا لیره انگلیسی یا ارز دیگری که مورد قبول طرف دریافت کننده باشد بعمل خواهد آمد .

۳ - هر مقدار نفتی که طبق مقررات بند ۱ این ماده توسط شرکت ایران پان آمریکا بفروش برسد نصف آن بحساب طرف اول و نصف دیگر بحساب طرف دوم تلقی خواهد شد .

ماده ۲۳ - طرف دوم حق دارد در طول مدت اکتشاف از نفت تولید شده در ناحیه عملیات آنچه را که برای مصرف عملیات خود لازم دارد در برابر پرداخت نصف بهای تمام شده آن بطرف اول استفاده نماید .

ماده ۲۴ - ۱ - پنجاه درصد از نفتی که در ناحیه عملیات تولید شود در سه چاه بملکیت طرف اول و پنجاه درصد دیگر بملکیت طرف دوم در خواهد آمد .
۲ - صادرات نفت تولید شده از ناحیه عملیات از حقوق گمرکی و مالیات

صادراتی معاف بوده و مشمول هیچگونه مالیات یا عوارض یا پرداختهای دیگری بمقامات دولتی ایرانی اعم از مرکزی یا محلی نخواهد بود :

۳- طرف اول و طرف دوم و شرکت ایران پان آمریکا بعنوان عامل دستگاه مختلط و مشتریان آنها میتوانند نفت را از ایران آزادانه و بدون احتیاج به هیچگونه پروانه و تشریفات خاص مگر تنظیم اسناد و انجام تشریفات مقرر در بند ۶ ماده ۳۳ این قرارداد صادر نمایند .

۴ - در مورد آنچه راجع بصادرات در این ماده قید شده و آنچه راجع بواردات و صدور مجدد آن در ماده ۳۳ مقرر است صادر کننده و وارد کننده نسبت به بیمه کشتی و ملوانان و محمولات و کرایه حمل و تشخیص میزان بیمه مزبور مختار خواهد بود .

۵ - طرف دوم در مورد حمل و نقل نفت خام و محصولات نفتی برای کشتیهای نفتکش ایرانی حق تقدم قائل خواهد بود .

ماده ۲۵ - ۱ - نفت خام تولید شده در ناحیه عملیات بقیمت های اعلان شده که شرکت ایران پان آمریکا بایستی بنحومقرر در ماده ۱ تعیین و منتشر نموده و به اطلاع طرف اول برساند فروخته یا تحویل خواهد شد ولیکن قیمتهای اعلان شده مزبور ممکن است بمیزان تخفیفاتی که بر طبق بند ۲ این ماده مقرر میگردد تقلیل داده شود .

۲- در مواردیکه شرکت ایران پان آمریکا بعنوان عامل دستگاه مختلط مصلحت بداند که تخفیفی از قیمت های اعلان شده داده شود میزان تخفیف بوسیله کمیسیونی مرکب از دو نفر از مدیران شرکت ایران پان آمریکا که هر کدام بوسیله یکی از طرفین قرار داد انتخاب میشوند معین خواهد گردید . تخفیفی که در مورد هر خریدار اعطاء میگردد با توجه بمقدار تحویلی و طول مدت قرار داد فروش و ترتیب

منظم تحویل و تضمین پرداخت و سایر شرایط معین خواهد شد.

ماده ۳۶ - ۱. شرکت ایران پان آمریکا بعنوان عامل دستگاه مختلط در هر دوره سالیانه که شروع آن در رأس هر سال از تاریخ اجرای قرارداد است از نفت خامی که از ناحیه عملیات تولید نموده و بدست میآورد هر مقدار که طرف اول برای تأمین احتیاجات مصرف داخلی در ایران لازم بداند با رعایت شرایط زیر بطرف مزبور تحویل خواهد نمود :

الف - پس از شروع بهره برداری تجارتي طرف اول احتیاجات خود را برای هر سه ماه کتباً بشرکت ایران پان آمریکا اعلام خواهد نمود و اعلام مزبور باید تا شروع دوره سه ماهه ای که تحویل نفت خام برای آن دوره تقاضا میشود حداقل شش ماه فاصله داشته باشد .

ب. تا میزانی که شرکت ایران پان آمریکا (عامل دستگاه مختلط) برای اجرای عملیات خود احتیاج بمصرف نفت خام داشته باشد طرف اول از شرکت مزبور تقاضای تحویل نفت خام نخواهد نمود .

ج - میزان تقاضای طرف اول برای تحویل نفت خام از شرکت ایران پان آمریکا (عامل دستگاه مختلط) در مورد هر دوره سالیانه نباید با میزان تقاضای وی از عاملین دیگر که در کشور ایران انجام عملیات مشابهی را متعهد میباشند نامتناسب باشد و بهر حال میزان تقاضای مزبور در هر دوره سالیانه نباید از ده درصد کل تولید دستگاه مختلط تجاوز نماید .

د - شرکت ایران پان آمریکا (عامل دستگاه مختلط) ملزم نخواهد بود که برای تأمین احتیاجات طرف اول مقدار تولید نفت خام را بمیزانی زاید بر حد اکثر مقدار معقول بالا ببرد .

۲- نفت خامی که تحویل آن طبق بند ۱ این ماده مورد تقاضا واقع میگردد توسط شرکت ایران پان آمریکا (عامل دستگاه مختلط) در هر نقطه از منطقه تولید یا نقاط مجاور آن که شرکت ایران پان آمریکا تعیین نماید بطرف اول تحویل خواهد گردید. مالکیت نفت خام تحویلی در محل تحویل بطرف اول منتقل خواهد شد و طرفین اول و دوم هر یک سهم متساوی از مقدار تحویلی مزبور را بر عهده خواهند داشت.

۳- طرف اول در برابر نفت خامی که طبق مقررات بند ۱ این ماده از طرف دوم تحویل میگردد مبلغی معادل قیمتی که سهم مزبور برای طرف دوم تمام شده باضافه حق العملی مساوی ۱۴ سنت برای هر متر مکعب نفت بطرف دوم خواهد پرداخت. پرداخت مزبور ظرف پانزده روز از تاریخی که طرف دوم صورت حساب موقتی آنرا ارائه مینماید انجام خواهد گرفت ظرف سه ماه بعد از خاتمه هر سال تقویمی طرف دوم صورت حسابهای خود را برای سال مزبور بر اساس تعیین قطعی قیمت تمام شده که از طرف شرکت ایران پان آمریکا بعمل میآید تعدیل خواهد نمود و تفاوتهای حاصله باختلاف موارد در بدهکار یا بستانکار حساب طرف اول ملحوظ خواهد شد و تصفیه حساب ظرف پانزده روز از ارائه صورت بدهکار یا بستانکار مزبور بعمل خواهد آمد.

۴- قیمت تمام شده مذکور در بند ۳ این ماده از طریق تقسیم هزینه کل عملیات مربوطه بناحیه بر اساس متر مکعب طبق روش صحیح محاسباتی معمول به صنعت نفت تعیین خواهد گردید.

ماده ۲۷ - ۱- شرکت ایران پان آمریکا بعنوان عامل دستگاه مختلط از گاز طبیعی که تولید مینماید در حدودی که دستگاه مختلط بعد از تأمین مصرف عملیات مقرر در این قرارداد موجود داشته باشد هر مقدار که برای تأمین مصرف داخلی ایران مورد احتیاج طرف اول باشد بدون هیچگونه پرداختی غیر از آنچه در همین ماده مقرر است

بطرف مزبور تحویل خواهد نمود مصرف داخلی گاز در ایران شامل احتیاجات مربوط به تهیه مشتقات در ایران نیز خواهد بود اعم از اینکه مشتقات مزبور مصرف داخلی داشته یا برای صادرات باشد.

۲- شرکت ایران پان آمریکن بعنوان عامل دستگاه مختلط بعد از تأمین احتیاجات مشروح در بند ۱ این ماده هر مقدار از گاز که برای تأمین تعهدات طرفین اول و دوم که ممکن است در مقابل خریداران برعهده گرفته باشند لازم باشد بطرفین مزبور تحویل خواهد نمود مقادیر قابل تحویل بهر يك از طرفین طبق شرایط مقرر در ماده ۲۲ تعیین خواهد گردید .

۳- هر گاه بعد از تأمین احتیاجات مشروح در بند ۱ و ۲ این ماده مقادیر اضافی از گاز طبیعی موجود باشد شرکت ایران پان آمریکن بعنوان عامل دستگاه مختلط میتواند از آن بمنظور انجام تعهدات صادراتی خود استفاده نماید.

۴- در مورد گاز طبیعی که توأمأ با نفت خام تولید میشود محل تحویل بطرف اول در دستگاه جدا کننده نفت از گاز در میدان نفت خواهد بود و در موارد دیگر محل تحویل محلی خواهد بود در میدان گاز و یا در مجاورت آن بنحوی که شرکت ایران پان آمریکن تعیین کند.

۵ - در مواردیکه گاز طبیعی که بطرف اول تحویل شده و یا خواهد شد گازی باشد که در نتیجه تولید نفت خام بدست آید مقررات زیر مجری خواهد بود:

الف - چنانچه برای تحویل گاز طبیعی بطرف اول ایجاد وسایل اضافی ضروری گردد سرمایه لازم برای چنین عملی بعهده طرف اول خواهد بود. ولی گرداندن این وسایل اضافی و همچنین سایر وسایل تولید و تحویل گاز طبیعی به طرف اول با شرکت ایران پان آمریکن خواهد بود.

ب - طرف اول هزینه‌های شرکت ایران پان آمریکا را در مورد تحویل گاز که هزینه‌های گرداندن و مسائل مربوطه نیز جزو آن خواهد بود نسبت به سهم طرف دوم بطرف دوم خواهد پرداخت .

۶ - در مواردیکه گاز طبیعی تحویلی بطرف اول از میدانی تولید شده باشد که محصول آن اساساً گاز طبیعی باشد مقررات زیر مجری خواهد بود:

الف - اگر گاز تولید شده از میدان مزبور منحصرأً برای تحویل به طرف اول باشد سرمایه‌ایکه برای ایجاد و مسائل اضافی بمنظور آماده کردن میدان برای بهره برداری و تولید و تحویل گاز پس از ورود بمرحله تولید لزوم پیدا کند بعهده طرف اول خواهد بود . گرداندن تمام اینگونه و مسائل اضافی و همچنین کلیه و مسائل تولید و تحویل گاز طبیعی بطرف اول باشد شرکت ایران پان آمریکا خواهد بود. طرف اول هزینه‌هایی را که شرکت ایران پان آمریکا برای تولید سهم طرف دوم از گاز طبیعی و تحویل آن بطرف اول متحمل شده با نضمام نصف هزینه‌های گرداندن تمام دستگاههای مربوط بتولید و تحویل سهم طرف دوم بطرف دوم خواهد پرداخت .

ب - اگر شرکت ایران پان آمریکا (عامل دستگاه مختلط) و یا طرف دوم نیز از گاز طبیعی یک چنین میدانی استفاده کنند کلیه هزینه‌های جاری بین استفاده کنندگان از گاز نسبت استفاده هر یک تقسیم خواهد شد .

ماده ۲۸ - ۱ - طرفین اول و دوم تقبل مینمایند که هر یک نصف وجوهی را که دستگاه مختلط برای عملیات خود از طریق شرکت ایران پان آمریکا لازم دارد تأمین نمایند .

۲ - شرکت ایران پان آمریکا بعنوان عامل دستگاه مختلط از نفت تولید شده از ناحیه عملیات آنچه را که برای فروش در بازارهای جهانی صادر میکند بارزهایی که برای طرفین اول و دوم قابل قبول بوده و بوسیله بانک ملی ایران اعلان شده باشد خواهد

فروخت همچنین این قبیل فروش‌ها ممکن است به ارزی که فقط مورد قبول یکی از طرفین باشد انجام گردد مشروط بر اینکه طرف مزبور متعهد شود که سهم طرف دیگر را به ارزی که مورد قبول او باشد پرداخت کند.

ماده ۲۹ - ۱- پرداخت مالیات بر درآمد طبق مقررات این قرارداد و هر مبلغ دیگری که مشمول مقررات ماده ۳۰ باشد به دلار آمریکا یا بلیره انگلیسی یا بهر ارز دیگری که مورد قبول بانک ملی ایران باشد انجام خواهد گرفت. هر گونه پرداخت دیگر بطرف اول یا بدولت ایران و نیز هر گونه پرداخت از طرف اول بشرکت ایران پان آمریکا بعنوان عامل دستگاه مختلط یا بطرف دوم بیول رایج ایران بعمل خواهد آمد.

۲- دفاتر اصلی و محاسبات شرکت ایران پان آمریکا (عامل) یا طرف دوم به دلار آمریکائی نگاهداری خواهد شد و باین منظور تبدیل پول ایران بد دلار آمریکائی و دلار آمریکائی بیول ایران بنرخ معدل واقعی ماهیانه ای تسعیر خواهد شد که بآن نرخ پول ایران توسط شرکت ایران پان آمریکا یا طرف دوم در ماه مزبور در مقابل دلار آمریکائی خریداری شده است و هر گاه اینگونه خرید ظرف ماه مزبور بعمل نیامده باشد نرخ خرید نزدیکترین ماههای پیش مأخذ تسعیر خواهد بود. در آخر هر دوره سالیانه ما به التفاوت حاصل از تغییرات نرخ ارز در دفاتر شرکت ایران پان آمریکا (عامل) یا در دفاتر طرف دوم بر حسب مورد بمخارج عملیات شرکت ایران پان آمریکا (عامل) یا طرف دوم اضافه یا کسر خواهد شد.

۳- دولت ایران و سائلی فراهم خواهد کرد که شرکت ایران پان آمریکا یا طرف دوم مطمئناً بتوانند پول ایران را در مقابل دلار آمریکائی بدون تبعیض و بنرخ تسعیر بانک که در روز معین برای مشتریان پول ایران در مقابل دلار آمریکائی بطور عموم در دسترس باشد خریداری نمایند. چنانچه در هر موقع چندین نرخ تسعیر بانکی موجود

باشد نرخى که بیشترین مبلغ پول ایران را بدست میدهد ملاک عمل قرار خواهد گرفت. کلیه بهای گواهی نامه ارزی حق العمل دستمزد و امثال آن جزء نرخ ارز محسوب خواهد شد.

۴- شرکت ایران پان آمریکا یا طرف دوم ملزم بتبدیل هیچ قسمت از وجوه خود بیول ایران نخواهند بود ولی وجوهی را که برای پرداخت هزینه های عملیات خود در ایران لازم میدانند باید از طریق بانکهای مجاز بیول ایران تبدیل کنند.

۵- در مدت این قرارداد اویس از پایان مدت این قرارداد شرکت ایران پان آمریکا (عامل) یا طرف دوم ممنوع نخواهند بود از اینکه هر گونه وجوه یا دارائی را آزادانه در خارج از ایران داشته باشند یا آنرا نقل و انتقال دهند و لو آنکه این وجوه یا دارائی از عملیات آنها در ایران بدست آمده باشد و همچنین ممنوع نخواهند بود از اینکه حسابهای به ارزش خارجی در بانک ملی ایران داشته باشند و وجوه موجود در بستانکار حساب های خود را تا حدودی که وجوه و دارائی های مزبور بوسیله شرکت ایران پان آمریکا بعنوان عامل یا بوسیله طرف دوم طبق مقررات این قرارداد با ایران وارد شده و یا از عملیات آنها حاصل شده باشد آزادانه نگاهداشته یا منتقل و صادر نمایند.

۶- هزینه ها و عایداتی که به ارزی غیر از دلار آمریکا یا پول ایران باشد بدلاى آمریکائی تسعیر خواهد شد. در مورد ارزهایی که نرخى در ایران برای آن اعلان نشده باشد نرخ تسعیر عبارت خواهد بود از معدل ریاضی متوسط نرخهای روزانه خرید و فروش دلار آمریکا نسبت به ارزش مزبور طی ماه مورد بحث. در مورد ارزهایی که نرخ آن در ایران اعلان شده باشد ابتدا آنرا بریال تبدیل و سپس بمأخذ معدل ماهیانه نرخ تسعیر تجارتي بانکی بشرحی که در این ماده مقرر است به دلار آمریکا تبدیل خواهند نمود.

۷ - الف - از نظر این قرارداد و برای تعیین درآمد ناویژه حاصله در ایران از نقطه نظر مالیات بر درآمد دولت ایران چنانچه بهای اعلان شده به ارزی غیر از دلار آمریکائی باشد تسعیر آن بدلا از آمریکائی بر اساس ارزش برابری روز که طبق مقررات اساسنامه صندوق بین المللی پول تعیین شده باشد خواهد بود در صورتی که ارزش برابری مزبور تعیین نشده باشد طرف اول و طرف دوم سعی خواهند کرد که در خصوص تعیین اساس قابل قبولی برای تسعیر مزبور توافق حاصل نمایند. در صورت عدم حصول توافق تسعیر مذکور بر اساس متوسط نرخهای خرید و فروش ارز بین دلار آمریکائی و ارز مورد بحث در پایان روز کار اداری مربوطه در نیویورک طبق گواهی بانک ملی ایران بعمل خواهد آمد.

ب - هر گاه روزی نرخ خرید و فروش ارز در نیویورک معین نگردد نرخیکه بجای متوسط نرخ خرید و فروش ارز در نیویورک باید ملاک عمل قرار گیرد عبارت خواهد بود از متوسط آخرین نرخهای قبلی ارز مورد بحث در نیویورک که بوسیله بانک ملی ایران گواهی شده باشد در صورتیکه ارز خارجی مورد بحث در نیویورک نرخ بندی نشده باشد نرخیکه باید برای منظورها مذکور در فوق بجای متوسط نرخهای خرید و فروش ارز در نیویورک بکار رود عبارت از نرخ خواهد بود که اتحادیه بانکهای سویس - زوریخ با توجه بمعاملات با آن ارز مناسب تشخیص دهد.

۸ - دولت ایران اطمینان میدهد که بعد از خاتمه این قرارداد و جوئی که بیول ایران در اختیار شرکت ایران پان آمریکا بعنوان عامل یا در اختیار طرف دوم میباشد تا آنجا که وجوه مزبور طبق این قرارداد با ایران وارد شده یا از عملیاتی که بموجب این قرارداد بر عهده دارند حاصل شده باشد بدرخواست آنان و بدون هیچگونه تبعیض بنرخ بانکی که بطور عموم مورد دسترس خریداران دلار آمریکائی باشد به دلار

آمریکائی قابل تبدیل خواهد بود .

۹- مدیران و کارکنان غیر ایرانی شرکت ایران پان آمریکا یا طرف دوم و خانواده های آنها ممنوع نخواهند بود از اینکه وجوه یا دارائی را که در خارج از ایران دارند آزادانه نگاهداشته یا انتقال دهند و میتوانند هر قسمت از این وجوه را که برای حوائج آنها ولی نه بمنظور سفته بازی ضروری باشد با ایران انتقال دهند این قبیل اشخاص مجاز نخواهند بود که در ایران معاملات ارزی از هر قبیل بغیر از طریق بانکهای مجاز یا طرق دیگر که دولت تصویب کند انجام دهند .

۱۰- مدیران یا کارمندان غیر ایرانی شرکت ایران پان آمریکا یا طرف دوم در خاتمه خدمت خود در ایران که ایران را ترک مینمایند حق خواهند داشت مبلغی که از پنجاه درصد حقوق ۲۴ ماه اخیر خدمت آنها متجاوز نباشد به ارزش کشور محل اقامت عادی خود آزادانه از ایران خارج کنند .

ماده ۳۰ - ۱ - طرف دوم قبل از انقضای مدت سی روز از تاریخ اجرا مبلغ بیست و پنج میلیون دلار امریکائی بعنوان پذیره بطرف اول خواهد پرداخت مبلغ مزبور در یکی از بانکهای نیویورک بحساب طرف اول گذاشته خواهد شد شماره حساب مزبور و نام و آدرس بانک مذکور بوسیله طرف اول حداقل ده روز جلوتر از تاریخی که پرداخت آن باید انجام گیرد کتباً بطرف دوم اخطار خواهد شد .

۲- طرف دوم با رعایت مقررات بند ۳ زیر طی دوازده سال اول از تاریخ اجرا حداقل مبلغ ۸۲ میلیون دلار امریکائی برای عملیاتی که بموجب این قرارداد متعهد گردیده است مستقیماً و یا از طریق عاملیت شرکت ایران پان آمریکا خرج خواهد کرد . از حداقل مزبور مقداری که برای هر یک از دوازده سال باید خرج شود طبق جدول زیر خواهد بود :

دوره های سالیانه بعد از تاریخ اجرا

مبلغ

دوره سالیانه اول و هر یک از دوره های سالیانه بعدی تا خاتمه سال چهارم ۸۰۰۰ ۰۰۰ دلار

دوره سالیانه پنجم و هریک از دوره های سالیانه بعدی

تاخاتمه سال دوازدهم ۶۰۰۰۰۰۰۰ دلار

۳- ظرف شصت روز بعد از خاتمه سال چهارم میزان کل مخارجیکه طرف دوم در عملیات خود ضمن چهار سال گذشته بمصرف رسانیده است معین خواهد گردید.

الف - چنانچه مخارج مزبور از میزانیکه برای خرج در دوره مورد بحث معین گردیده بود کمتر باشد تفاوت آن بمبلغی که برای مخارج هشت سال آینده تعیین گردیده است اضافه خواهد شد.

ب - چنانچه مخارج مزبور از میزانیکه برای خرج در دوره مورد بحث معین گردیده بود بیشتر باشد اضافه آن از مبلغی که برای مخارج هشت سال آینده تعیین گردیده است کم خواهد شد.

ج - در صورتیکه بعلت پیش آمد فرس ماژر بنحو مقرر در این قرارداد اجرای عملیات طرف دوم غیر ممکن گردد یا بعلت مزبور اجرای آن عملیات در یک یا چند سال بمانعی برخورد یا بتأخیر افتد این امر تأثیری در میزان تقسیم مخارجی که بشرح جدول مندرج در بند ۲ این ماده مقرر است نخواهد داشت مشروط بر اینکه طرف دوم بعد از رفع پیش آمد مزبور کلیه تعهداتی را که بموجب بند ۲ فوق بر عهده دارد قبل از انقضای سال دوازدهم از تاریخ اجرا یا در صورتیکه قرارداد بعلت پیش آمد فرس ماژر تمدید شده باشد قبل از انقضای مدت اضافی مذکور انجام داده باشد.

۴- در طول مدت چهار سال اول عملیات اکتشافی تحت هیچ عنوانی بجز در موارد فرس ماژر بنحو مقرر در این قرارداد موقوف یا تعطیل نخواهد شد لیکن در انقضای مدت مزبور و نیز در انقضای هر سال از هشت سال بعدی در صورتیکه طرف دوم ملاحظه نماید که شرایط زیر زمینی ناحیه طوری است که کشف نفت بمیزان تجارتي برای او غیر مقدور بنظر میرسد میتواند از ادامه دادن بعملیات اکتشافی خودداری

نماید و در این صورت باید قصد خود را بطرف اول اعلام نموده از حقوق خود نسبت به ناحیه عملیات صرف نظر کند لیکن باید ثابت نماید که کلیه امور اکتشافی الی تاریخ اعلام مزبور طبق برنامه بموقع اجرا گذارده شده و کلیه مبالغی که برای خرج کردن در دوره مقدم بر اعلام مزبور در نظر گرفته شده بود بالتمام خرج شده است. هر گاه مقداری از مبالغ مزبور خرج نشده باشد طرف دوم باید نصف مقدار خرج نشده مزبور را بطرف اول بپردازد.

۵ - در صورتیکه در انقضای سال دوازدهم نفت کشف شده لیکن حداقل مبلغی که بموجب بند ۲ این ماده مقرر است کلاً بمصرف نرسیده باشد طرف دوم ملزم خواهد بود که نصف مقدار خرج نشده را بطرف اول بپردازد.

۶ - پس از کشف نفت در ناحیه عملیات بمیزان تجارתי طرف دوم میتواند اقلاصت روز پیش از شروع هر دوره سالیانه بطرف اول اعلام کند که قصد دارد بجای اجرای تمام یا قسمتی از بقیه تعهدات مخارج مشروح در بند دوم این ماده مبلغ معینی بحساب دستگاه مختلط برای عملیاتی غیر از اکتشاف خرج کند مخارجی که باین شرح بعمل آید بمنزله مخارجی خواهد بود که در اجرای مقررات بند ۲ این ماده بعمل آمده باشد و در این صورت از تعهدات طرف اول برای پرداخت هزینه عملیات دستگاه مختلط بمیزان نصف مخارج مزبور کسر خواهد شد.

۷ - هر گاه کلیه تعهدات مربوط بمخارج بشرح مقرر در بند ۲ این ماده انجام گردیده اما قسمتی از مخارج بنحو مقرر در بند ۶ برای عملیاتی غیر از امور اکتشافی بمصرف رسیده باشد و بعداً بنظر طرف دوم برای امور اکتشافی مخارج اضافی لازم شود شرکت ایران پان آمریکن میتواند بعنوان عامل دستگاه مختلط تاحدود در آمدی که تا آن موقع از تولید بدست آورده مخارج اضافی مزبور را تأمین نماید.

۸ - طرف دوم ظرف مدت باقی قرارداد که آغاز آن از سال سیزدهم از تاریخ

اجرا خواهد بود برای سال سیزدهم و هر يك از سالهای متعاقب آن حق الارضی که مبلغ آن درستون الف زیر معین گردیده بنسبت نواحی باقیمانده عملیات بطرف اول خواهد پرداخت :

ستون الف کل

تاریخ

حق الارض

پرداخت

برای هر کیلومتر مربع

در سال سیزدهم و هر يك از سالهای بعدی تا خاتمه

۴۰۰ دلار

سال هفدهم

در سال هیجدهم و هر يك از سالهای بعدی تا خاتمه

۴۸۰ دلار

سال بیست و دوم

۶۰۰ دلار

در سال بیست و سوم و هر يك از سالهای بعدی

مقررات مربوط باحساب حق الارض جزو هزینه‌های عملیات و مواردی که حق الارض بعنوان پرداخت مشخص تلقی خواهد شد بشرحی است که در بند الف ماده ۹ قانون نفت معین گردیده است .

ماده ۳۱ - ۱ - طرفین اول و دوم ملزم خواهند بود که نسبت بسود ویژه حاصله از عملیات مقرر در این قرارداد طبق مقررات قانون مالیات بردرآمد وقت مالیات بپردازند مشروط بر اینکه:

الف - نرخ مالیات بردرآمدی که بموجب آن هر يك از طرفین باید مالیات خود را بپردازند از نرخ پنجاه درصد که بموجب قانون مالیات بردرآمد مورخ ۱۳۳۵ مقرر شده تجاوز ننماید و

ب - مقرراتی که برای تعیین سود ویژه هر يك از طرفین مجری میگردد نامساعدتر از آنچه بموجب ماده ۳۵ قانون مالیات بردرآمد ۱۳۲۸ و تأیید آن طی

ماده ۳۶ قانون مالیات بر درآمد ۱۳۳۵ تصریح گردیده است نباشد .

۲- شرکت ایران پان آمریکا که صرفاً بعنوان عامل غیر انتفاعی طبق مقررات این قرارداد عمل میکند مشمول مالیات نخواهد بود و همچنین از تباطی که بین طرفین قرارداد بعنوان دستگاه مختلط ایجاد گردیده مشمول تعهدات مالیاتی نخواهد بود.

۳- بدهی مالیاتی هر یک از طرفین بر اساس سود ویژه حاصله از عملیات مقرر در این قرار داد تعیین و بر طبق روش حسابداری معمول صنعت نفت احتساب خواهد گردید از میزان بدهی مالیاتی که باین ترتیب تعیین میگردد هر گونه مبلغی که طرف مزبور بموجب این قرارداد و بر طبق قانون نفت و مقررات قوانین مالیات بر درآمد وقت (با رعایت مقررات بند ۱ این ماده) حق داشته باشد به بستانکار خود محسوب نماید و یا هر مبلغی که حق داشته باشد از بدهی مالیاتی خود کسر کند کسر خواهد شد .

۴- درآمد ناویره هر یک از طرفین در هر دوره مالیاتی معادل مبلغ زیر خواهد بود :

الف - ارزش سهام وی از نفتی که توسط شرکت ایران پان آمریکا بعنوان عامل دستگاه مختلط بمنظور مصرف داخلی ایران بطرف اول تحویل گردیده باشد ارزش مزبور بر اساس بهائی که طبق ماده ۲۶ این قرارداد تعیین میگردد احتساب خواهد شد و نیز در صورتی که پرداختی بموجب ماده ۲۷ بابت گاز طبیعی بعمل آمده باشد جزو درآمد ناویره منظور خواهد گردید.

ب - ارزش پنجاه درصد از کلیه نفتی که بطریق غیر از طریق فوق فروخته یا صادر شده یا منتقل شده باشد (بجز نفتی که در هوا سوخته و بهوا رفته یا بطریق دیگری خارج از اختیار شرکت ایران پان آمریکا بوده ضایع گردیده یا در جریان عملیات بمصرف رسیده باشد) که بر اساس بهای اعلان شده که در روز فروش یا صدور یا انتقال منتشر گردیده منهای تخفیفات مقرر در بند ۲ ماده ۲۵ محسوب خواهد شد.

۵- هر يك از طرفين ضمن تعيين درآمد ويژه خود ميتواند آن قسمت از مخارج و هزينه ها و پرداخت ها را كه براي اجراي عمليات مقرر در اين قرارداد خواه خود خواه بوسيله عامليت شركت ايران پان آمريكن براي اجراي عمليات مقرر در اين قرارداد متحمل شده بشرح زير از سهم درآمد ناويژه خود كسر كند مشروط بر اينكه هزينه هاي مزبور مستند به اسناد يا اقلام وارده در دفاتر باشد :

الف - فقط در مورد طرف دوم طی هر يك از ده سال متعاقب تاريخ شروع بهره برداری تجارتي مبلغی معادل ده درصد كل پذيره بيست و پنج ميليون دلار كه تحت مقررات ماده ۳۰ اين قرارداد بايد بطرف اول پرداخت شود .

ب - منظور داشتن پرداخت حق الارض مقرر در ماده ۳۰ در جزء هزينه ها طبق اصولی كه در بند الف ماده ۹ قانون نفت مقرر گرديده است خواهد بود .

ج - سهم هر يك از طرفين از كلييه مخارج و هزينه هائي كه شركت ايران پان آمريكن بعنوان عامل انجام داده باشد مشروط بر اينكه مخارج و هزينه هاي مزبور الزاماً و منحصرأ با اجراي عمليات مقرر در اين قرارداد بستگی داشته باشد. هزينه هاي اداري و تأسيساتي و تشكيلات و نیز حقوق و اجاره بها و يا پرداختهاي ديگري كه در مقابل استفاده هر گونه از اموال تأديه شده باشد و همچنين مخارج حفاري چاههائي كه استحصال نفت آنها بميزان تجارتي نبوده و قيمت اجناس و خدمات و مخارجي كه براي نقشه برداريهاي زميني و هوائي و دريائي شده و مخارج مربوط بحفر و تنقيه و عميق كردن يا تکميل چاهها يا آماده كردن آنها جزو مخارج و هزينه هاي مزبور خواهد بود مگر در مواردی كه مخارج و هزينه هاي مربوطه بحساب سرمايه گذارده شده و مبلغ استهلاك در باره آنها منظور شده باشد .

د - مبلغ معقولي در هر سال براي استهلاك فرسودگي و متروك شدن و تمام شدن و تهی شدن بمنظور استهلاك هزينه هاي سرمايه اي توسط شركت ايران پان آمريكن (عامل) در مورد عملياتش در ايران .

ه - قسمتی از ضررهای جبران نشده مخارج عملیات که در دوره های مالیاتی قبلی بر هر يك از طرفین وارد آمده و بحساب دوره های بعد منتقل گردیده است مشروط بر آنکه انتقال این حسابها از سالی بسالی بیش از ۱۰ سال از دوره مالیاتی که این ضررها در آن دوره ایجاد گردیده است نباشد .

و - سهم هر يك از طرفین از زیانهای متحمله در مورد انجام عملیات در ایران مشروط بر آنکه بوسیله بیمه یا بنحو دیگری جبران نشده باشد این خسارات شامل مطالبات غیر قابل وصول و زیانهای ناشیه از دعاوی خسارات مربوط بعملیات انجام شده در ایران و زیان ناشیه از خسارات وارده بذخایر تجارتي یا هر گونه دارائی که برای عملیات مزبور در ایران استعمال شود یا انهدام یا از دست دادن آنها خواهد بود .

ماده ۳۳ - ۱ - باستثنای موارد زیر :

الف - مالیات بر درآمد که طبق مقررات این قرارداد باید بدولت ایران پرداخت شود .

ب - حقوق گمر کی بنحو مقرر در ماده ۳۳ .

ج - پرداختهای مقرر بطرف اول طبق این قرارداد .

د - پرداختهایی که بابت مالیات طبق قانون مالیات بر درآمد بر حقوق کارمندان تعلق میگیرد و همچنین پرداختهایی که باید از مقاطعه کاران و عاملین بابت کارهایی که در ایران انجام میدهند کسر شود .

ه - عوارض و حقوق معقول و خالی از تبعیضی که بمقامات دولتی در مقابل خدمات درخواست شده و یا خدماتی که بطور عموم برای عامه انجام میشود از قبیل عوارض راه حق آب و عوارض بهداشت و عوارض فاضل آب پرداخت شود .

و - مالیات و حقوق خالی از تبعیضی که شامل عموم است از قبیل حق تمبر

اسناد و حق ثبت امور حقوقی و بازرگانی و حق ثبت اختراعات و تألیفات . طرف دوم و شرکت ایران پان آمریکا (در مواردی که مربوط باشد) از مطالبه هر گونه پرداختی بطرف اول یا بمقامات دولتی ایران (اعم از مرکزی و محلی) معاف خواهند بود و بر سود سهام پرداختی طرفین اول یا دوم بابت درآمد حاصله از عملیات مقرر در این قرارداد هیچگونه مالیاتی تعلق نخواهد گرفت .

ماده ۳۳ - ۱ - کلیه ماشین آلات - وسائل - وسائل نقلیه آبی - دستگاهها - افزار - ادوات - قطعات یدکی - مصالح - الوار - مواد شیمیائی - مواد ضروری برای اختلاط و امتزاج - وسایل خودرو و سایر وسائط نقلیه - هواپیما - هر نوع مصالح ساختمانی - آلات فولادی - اشیاء و اثاثیه و لوازم اداری - حوائج کشتی - مواد خواربار البسه و لوازم استحفاظی - دستگاههای تعلیماتی محصولات نفتی در ایران بدست نیاید و کلیه اجناس دیگری که منحصراً از لحاظ صرفه جوئی و حسن جریان عملیات و وظائف طرف دوم یا شرکت ایران پان آمریکا بعنوان عامل ضروری باشد بدون پروانه ورودی و با معافیت از هر گونه حقوق گمرکی و عوارض شهرداری و سایر مالیاتها یا پرداختهای دیگر بایران وارد خواهد شد . مواد فوق شامل حوائج طبی و جراحی و لوازم بیمارستان و محصولات طبی و دارو و اسباب طبی و اثاثیه و ادواتی که در تأسیس و گرداندن بیمارستان و داروخانه ضروری باشند نیز خواهد بود .

۲ - طرف دوم و شرکت ایران پان آمریکا (بعنوان عامل) با اطلاع طرف اول حق خواهند داشت در هر موقع که مایل باشند اشیائی را که بوسیله آنها وارد شده بدون هیچگونه پروانه و با معافیت از هر گونه حقوق و مالیات و یا پرداختی مجدداً صادر نمایند .

۳ - طرف دوم و شرکت ایران پان آمریکا (بعنوان عامل) نیز حق خواهند داشت با

تصویب طرف اول که بدون جهت از تصویب مزبور خودداری نشده و تأخیر در آن رخ نخواهد داد اشیاء مذکور یکه وارد کرده اند در ایران بفروش برسانند. در این صورت مسئولیت پرداخت حقوق مربوطه و همچنین انجام تشریفات لازمه طبق مقررات جاری و تهیه اسناد ترخیص برای طرف دوم یا شرکت ایران پان آمریکا (بعنوان عامل) بعهده خریدار خواهد بود.

۴- اجناسیکه برای استفاده و مصرف مدیران و کارکنان طرف دوم و شرکت ایران پان آمریکا و وابستگان تحت تکفل مدیران و کارکنان مزبور مناسب تشخیص گردد بدون لزوم هیچگونه پروانه ورودی و بامعافیت از مقررات هر نوع انحصار دولتی و ملی بپرداخت حقوق گمرکی و سایر مالیاتهای که در موقع ورود معمولاً بآن تعلق میگیرد وارد خواهد شد. این قبیل اجناس قابل فروش نخواهد بود مگر بمدیران و کارکنان و مکفولین مذکور آنها منحصراً برای استفاده و مصرف آنها.

۵- بدون آنکه در کلیات حقوق فوق الذکر محدودیتی حاصل شود طرف دوم یا شرکت ایران پان آمریکا (بعنوان عامل) در تحصیل لوازم و حوائج خود باید نسبت باشیائیکه در ایران ساخته و مهیا میشود رجحان قائل شوند با این قید که اشیاء مذکور بامقایسه با اشیاء مشابه خارجی با همان شرایط مساعد از لحاظ نوع جنس و قیمت و سهل الحصول بودن آن در موقع لزوم بمقادیر مورد نیاز و قابل مصرف بودن آن در مواردی که برای آن منظور شده در ایران بدست بیاید. در مقایسه قیمت اشیاء وارداتی با اشیاء ساخته و مهیا شده در ایران کرایه و هر گونه حقوق گمرکی که طبق این قرارداد نسبت به اشیاء وارداتی مزبور قابل پرداخت باشد باید ملحوظ گردد.

۶- کلیه واردات و صادرات مذکور در این قرارداد مشمول تنظیم اسناد و تشریفات گمرکی بوده و این تکالیف از آنچه معمولاً مجری است سنگین تر نخواهد

بود (ولی مشمول پرداختهائی که بموجب مقررات مربوطه این قرارداد از آن معاف گردیده نمیباشد) این قبیل تشریفات و تنظیم اسناد بطور ساده و سریع انجام خواهد شد و با این منظور بین شرکت های مربوطه و مقامات گمرکی ممکن است در صورت لزوم تریبات مقتضی داده شود.

ماده ۳۴-۱- مدت این قرارداد برای هر یک از نواحی مقرر در ماده سه که منابع قابل بهره برداری بمیزان تجارتي در آن کشف شده باشد ۲۵ سال از تاریخ شروع بهره برداری تجارتي در ناحیه مربوطه خواهد بود.

۲- از لحاظ مقررات این ماده تاریخ شروع بهره برداری تجارتي تاریخی خواهد بود که صد هزار متر مکعب از مواد نفتی تولید شده از ناحیه مربوطه فروش و تحویل شده باشد.

۳- قبل از پایان ۲۳ سال طرف دوم میتواند قصد خود را دائر به تمدید این قرارداد به طرف اول اطلاع دهد در این صورت تمدید برای مدت ۵ سال از پایان سال بیست و پنجم بخودی خود و بر طبق مواد این قرارداد عملی خواهد گردید.

۴- دو تمدید اضافی پنج ساله نیز یکی از خاتمه سال سی و پنجم مجاز خواهد بود و طرف دوم در هر مورد دو سال قبل از پایان مدت جاری باید قصد خود را مبنی بر تمدید بطرف اول اطلاع دهد.

۵- در مورد دو تمدید مشروحه در بند ۴ مقررات زیر رعایت خواهد شد:
هر گاه وقتی تقاضای تمدید بوسیله طرف دوم بعمل میآید شرکت های نفتی خارجی دیگری که با طرف اول بمنظور فعالیتهای مشابهی مشارکت نموده اند و تا آن تاریخ از لحاظ تولید نتایجی معادل یا بهتر از آنچه توسط شرکت ایران پان آمریکن (بعنوان عامل دستگاه مختلط) حاصل گردیده بدست آورده باشند قرارداد هائی منعقد

کرده باشند که شرایط آن رویه رفته برای ایران از شرایط این قرارداد مساعد تر باشد کلیه شرایط قراردادهای مذکور شامل مدت تمديد مورد تقاضای طرف دوم نیز خواهد بود .

ماده ۳۵ - ۱ - شرکت ایران پان آمریکا در خاتمه مدت یا فسخ این قرارداد منحل گردیده اموال منقول دستگاه مختلط بفروش خواهد رسید و درآمد آن بین طرفین نسبت مساوی تقسیم خواهد شد .

۲- کلیه تأسیسات و اراضی بدون هیچگونه پرداخت بطرف اول انتقال خواهد یافت .
ماده ۳۶ - طرف دوم میتواند در هر موقع که مقتضی بداند تمام یا قسمتی از منافع خود را در حقوق و تعهداتی که بموجب این قرارداد مقرر است با شخص زیر منتقل نماید :

الف - شرکت یا شرکتی که تحت کنترل آنها باشد .

ب - شرکت یا شرکتی که تحت کنترل طرف دوم باشند .

ج - شرکت یا شرکتی که تحت کنترل شرکت یا شرکتی مشروحه در دو قسمت الف و ب فوق باشند از لحاظ مقررات این بند مقصود از کنترل یک شرکت عبارت است از مالکیت مستقیم یا غیر مستقیم کلیه سهام آن شرکت . و منتقل الیه باید شرکتی باشد که وضع آن با شرایط مذکور در ماده ۴ قانون نفت مطابقت نماید .
ضمناً موافقت شد که طرف دوم قبل از آغاز عملیات مشروحه در این قرارداد کلیه منافع و حقوق و تعهداتی را که بموجب این قرارداد دارد بشرکت تابعه خود بنام شرکت پان آمریکا انتر ناسیونال اویل کمپانی که مالکیت کلیه سهام آن با طرف دوم است انتقال دهد . بدون آنکه هیچگونه خلل و خدشه ای بتعهدات طرف دوم ناشی از این قرارداد وارد آورد .

۲- هر گونه انتقالی توسط طرف دوم بجز آنچه که طبق بند ۱ فوق اجازه داده شده است محتاج بکسب موافقت کتبی و قبلی طرف اول خواهد بود و طرف

مزبور باید قبل از ابراز موافقت تأییدیه‌ات و وزراء و تصویب قوه مقننه را نیز تحصیل نماید.

ماده ۳۷ - ۱- در مواردیکه بحکم قوه قهریه (فرس مائر) مانعی پیش آید که به طور معقول از حیثه اختیار طرف دوم یا شرکت ایران پان آمریکا (بعنوان عامل) خارج بوده اجرای تعهدات یا اعمال حقوق مقرر در این قرار داد را غیر ممکن یا موقوف گرداند و یا تأخیری در آن ایجاد کند:

الف - عدم انجام یا تأخیر طرف دوم یا شرکت ایران پان آمریکا (بعنوان عامل) در اجرای تعهدات مزبور بعنوان تخلف از اجرای این قرارداد تلقی نخواهد شد.

ب - مدتی که تأخیر در اجرا و اعمال حقوق و تعهدات مزبور طول کشیده باشد بمدتی که طبق قرارداد مقرر است اضافه خواهد شد.

ج - هر گاه ادامه مدت قوه قهریه کمتر از یک سال نباشد این قرار داد بخودی خود برای دوره‌ای مساوی با مدت مزبور تمدید خواهد شد و این امر در حقوقی که بموجب قرار داد برای تمییدهای اضافی در نظر گرفته شده است خدشه‌ای وارد نخواهد ساخت.

۲ - منظور از قوه قهریه (فرس مائر) در این قرارداد همان است که در عرف حقوق بین‌المللی تعریف شده است.

ماده ۳۸ - طرفهای قرار داد متعهد میشوند که شرایط و مقررات این قرار داد را بر طبق اصول حسن نیت و صمیمیت متقابل اجرا نموده و هم عبارات و هم روح شرایط و مقررات مزبور رعایت کنند.

۲ - تأیید این قرارداد طبق ماده ۲ قانون نفت از طرف هیأت وزیران بمنزله قبول تعهداتی است که طبق مقررات این قرارداد بر عهده دولت گذارده شده است من جمله تعهدات مربوط به اقداماتی که باید از طرف دولت انجام شود و یا موافقت‌هایی که باید از طرف دولت بعمل آید.

۳ - هیچگونه اقدام قانونگذاری یا اداری اعم از عمومی و خصوصی و یا عمل

دیگر از هر قبیل از طرف دولت و یا مقامات دولتی در ایران (اعم از مرکزی و محلی) یا از جانب طرف اول این قرارداد را الغاء نخواهد نمود و در مقررات آن اصلاح یا تغییری بعمل نخواهد آورد و مانع و مخل حسن اجرای مقررات آن نخواهد شد - الغاء یا اصلاح یا تغییر مزبور فقط در صورت توافق طرفین ممکن خواهد بود .

۴ - هر گاه وظایف طرف اول بدیگری که تحت اختیار دولت ایران یا مسئول در مقابل دولت ایران باشد منتقل شود منتقل الیه مزبور تمام تعهداتی را که طرف اول بموجب این قرارداد دارد بعهد خواهد گرفت . هر گاه طرف اول از میان برود و وظایف آن بدیگری که تحت اختیار دولت ایران یا مسئول در مقابل دولت ایران باشد محول نگردد تمام تعهداتی که طرف اول بموجب این قرارداد دارد تعهدات مستقیم دولت ایران خواهد شد .

۵ - وزارت دارائی میتواند از طرف دولت ایران هر گونه اقدامی بعمل آورد یا هر گونه موافقتی بنماید که در مورد این قرارداد یا برای تأمین اجرای آن بطرز بهتر لازم یا مقتضی باشد هر اقدامی که بدین نحو انجام یا موافقتی که بدین طریق بعمل آمده باشد برای دولت الزام آور خواهد بود . کلیه مقامات ایرانی بایستی از کلیه دستورهای وزارت دارائی مربوط با اجرای این قرارداد متابعت نمایند و مقامات مذکور در اجرای این امر دارای اختیارات تام خواهند بود . هر گاه وزارت دارائی بعللی از اختیاراتی که بموجب مقررات این ماده بآن وزارتخانه داده شده است استفاده ننمایند هیأت دولت اختیارات مذکور را بوزارتخانه یا اداره دیگری واگذار خواهد نمود .

ماده ۳۹ - ۱ - هر گاه اختلافی مربوط با اجراء یا تفسیر این قرارداد پیش آید طرفین میتوانند موافقت کنند که موضوع بیک هیأت سازش مختلط مرکب از چهار

عضو مراجعه شود که هر يك از طرفین دوفنر آنرا تعیین خواهند نمود و وظیفه آنها کوشش در حل موضوع بطریق دوستانه خواهد بود هیأت سازش پس از استماع اظهارات نمایندگان طرفین رأی خود را در ظرف سه ماه از تاریخ ارجاع شکایت به هیأت صادر خواهد کرد. رأی مزبور در صورتی الزام آور خواهد بود که با توافق صادر شده باشد.

۲- هر گاه طرفین نسبت به ارجاع اختلاف بکمیسیون سازش توافق ننمایند و یا اختلاف بعد از ارجاع بکمیسیون مزبور حل نشده باشد طریق حل آن منحصرأً ارجاع بدآوری طبق مقررات ماده ۴۱ خواهد بود.

ماده ۴۰-۱- هر گونه اختلاف مربوط بمسائل فنی و یا محاسباتی ممکن است با توافق طرفین یا به کارشناس واحد یا به هیأتی مرکب از سه کارشناس مراجعه شود دوفنر از سه کارشناس مزبور را طرفین انتخاب خواهند کرد (هر يك یک نفر) و سومی بتراضی طرفین تعیین خواهد شد. اگر طرفین نتوانند در انتخاب کارشناس واحد یا کارشناس سومی تراضی کنند هر يك از طرفین میتوانند.

Eidgenossische Technische
Hochschule of Zurich
Schweizerische Kammer fur
Revisionswesen of Zurich

در موارد فنی به مدیر مؤسسه
و در موارد محاسباتی بر رئیس

مراجعه کند که کارشناس واحد یا کارشناس سومی را تعیین نماید. چنانچه ظرف یکماه از تاریخ ارجاع امر بکارشناس طرفین در باب ارجاع اختلاف بکارشناس واحد یا کارشناس سومی بشرح مقرر بالاتر تراضی نمایند موضوع بایستی طبق ماده ۴۱ بدآوری ارجاع شود.

۲- طرفین ظرف یکماه از تاریخ ارجاع امر بکارشناسی کارشناس یا کارشناسان

را تعیین خواهند کرد کارشناس سوم در صورتیکه بتراضی طرفین انتخاب شود ظرف مدت اضافی یکماه و در صورتیکه بتراضی طرفین انتخاب نشده باشد ظرف مدت دو ماه تعیین خواهد شد. تعیین کارشناس واحد در مواردی که بتراضی طرفین عملی نشده باشد ظرف مدت سه ماه از تاریخ ارجاع امر بکارشناسی بعمل خواهد آمد.

۳ - طرفین باید در قرارداد ارجاع بکارشناسی مسائل فنی یا محاسباتی را که مورد رسیدگی قرار میگیرد بطرز روشن و صریح توضیح دهند. رأی کارشناس واحد یا سه کارشناس باید ظرف شش ماه از تاریخ تعیین کارشناس واحد یا کارشناس سوم (هر کدام که مورد پیدا کند) صادر شود. اگر اختلاف بسه کارشناس مراجعه شود رأی کارشناسان ممکن است با کثرت آراء صادر شود. کارشناس یا کارشناسان باید رأی خود را منحصرأ نسبت بمسائل فنی یا محاسباتی صادر کنند و رأی مزبور قاطع و برای طرفین الزام‌آور خواهد بود.

۴ - اگر ضمن رسیدگی که از طرف کارشناس یا کارشناسان بعمل میآید مسئله ایکه بنظر کارشناس و یا کارشناسان یا هر يك از طرفین جنبه حقوقی داشته باشد (باتوجه باینکه هر مسئله ایکه مربوط بتفسیر این قرارداد باشد واجد جنبه حقوقی خواهد بود) پیش آید بطوریکه اخذ تصمیم نسبت بموضوع فنی یا محاسباتی مورد بحث مستلزم تعیین تکلیف مسئله حقوقی باشد در آنصورت اگر مسئله مزبور بتوافق طرفین حل نشود طرفین یا یکی از آنها خواه ابتکارأ از جانب خود خواه بدرخواست کارشناس یا کارشناسان میتواند آنرا بدواری ارجاع کند.

۵ - در اینموارد بمنظور احتساب مدت‌هایی که در این ماده ذکر شده اخطار یکی از طرفین بطرف دیگر دایر بقصد ارجاع مسئله حقوقی بدواری بشرح فوق بانضمام توضیح مسئله حقوقی مزبور در حکم ارجاع امر بدواری از طرف اخطار

کننده تلقی خواهد شد .

۶ - در مواردی که مسئله حقوقی ضمن رسیدگی پیش آمده و بدآوری ارجاع شود رسیدگی کارشناس یا کارشناسان الزاماً متوقف نخواهد شد مگر در صورتیکه بنظر کارشناس یا کارشناسان مسئله حقوقی نوعی باشد که قبل از تعیین تکلیف آن ادامه رسیدگی مفید نباشد چنانچه رسیدگی تا تعیین تکلیف مسئله حقوقی معوق بماند بمجرد تعیین تکلیف موضوع طرفین شرح آنرا با اطلاع کارشناس یا کارشناسان خواهد رسانید که رسیدگی موضوع فنی یا محاسباتی مورد بحث را تعقیب نموده هر چه زودتر بمرحله تصمیم نهائی برسانند .

ماده ۴۱ - ۱ - چنانچه طرفین توافق در ارجاع اختلاف بکارشناس یا کارشناسان بر طبق ماده ۴۰ نمایند و یا چنانچه توافق کرده باشند ولی تعیین کارشناس یا صدور رأی در ظرف مدت معین برای این منظور صورت نگرفته باشد و یا وضعی که در بند ۴ از ماده ۴۰ پیش بینی شده پیش آمده و یکی از طرفین اقدام برای تعیین تکلیف مسئله حقوقی بعمل آورده باشند هر يك از طرفین يك نفر داور تعیین خواهد نمود و دو نفر داور مزبور قبل از شروع داورى داور ثالثی را انتخاب خواهند کرد که سمت رئیس هیأت داورى را خواهد داشت .

چنانچه دو نفر داور نتوانند در ظرف چهار ماه از تاریخ ارجاع بدآوری نسبت به داور ثالث تراضی کنند و چنانچه طرفین بطرز دیگری توافق نمایند داور ثالث بدرخواست هر يك از طرفین از طرف رئیس دادگاه فدرال سویس تعیین خواهد شد .

۲ - اگر یکی از طرفین دو ماه از تاریخ ارجاع امر بدآوری داور خود را انتخاب ننمایند و یا انتخابی را که نموده است با اطلاع طرف دیگر نرساند طرف دیگر حق خواهد داشت که به رئیس دادگاه فدرال سویس مراجعه و تقاضای تعیین داور

واحد بنماید .

۳ - اگر بهر دلیلی انتخاب داور واحد یا داور ثالث بر طبق بند (۱) به عمل نیاید و طرفین هم کتباً بطرز دیگری توافق نکرده باشند در آن صورت بدرخواست هر یک از طرفین انتخاب مزبور از طرف رئیس یا قاضی هم عرض رئیس عالی ترین دادگاه کشورهای زیر بترتیبی که ذکر می شود بعمل خواهد آمد : دانمارک - سوئد - برزیل .

۴ - تعیین داور ثالث یا داور واحد بر طبق بند (۱) کاملاً بسته بتشخیص کسی خواهد بود که اجازه انتخاب دارد و هیچیک از طرفین نمیتوانند نسبت به تشخیص مزبور تردید کنند .

شخصی که باین طریق تعیین می شود نباید با ایران و یا ممالک متحده امریکا رابطه نزدیکی داشته و یا در خدمت رسمی و یا در تابعیت یکی از آن دو کشور باشد .

۵ - داور ثالث یا داور واحد (هر کدام که مورد پیدا کند) قبولی خود را باین سمت ظرف سی روز از تاریخ دریافت اعلام تعیین خود اطلاع خواهد داد و در غیر این صورت چنین تلقی خواهد شد که اوسمت مزبور را رد کرده است و انتخاب مجدد طبق همان مقررات بعمل خواهد آمد .

۶ - اگر اختلاف به هیأت داورى ارجاع شود رأی ممکن است با کثرت صادر شود و طرفین رأی هیأت داورى یا داور واحد (هر کدام که مورد پیدا کند) را با حسن نیت اجراء خواهند کرد .

۷ - محل و تشریف داورى را طرفین تعیین خواهند کرد چنانچه در این باب توافق نشود محل و تشریفات مزبور از طرف کارشناس واحد یا کارشناس ثالث یا داور واحد یا داور ثالث (هر کدام مورد پیدا کند) تعیین خواهد شد .

۸ - طرفین همه نوع تسهیلات (منجمله حق ورود به حوزه عملیات نفتی) را برای یا کارشناس کارشناسان یا هیأت داوری یا داور واحد فراهم خواهند کرد تا هر گونه اطلاعاتی را که برای تعیین تکلیف اختلاف لازم باشد بدست آورند .
عدم حضور یا امتناع یکی از طرفین داوری نمیتواند مانع یا مغل جریان داوری دریک یا در همه مراحل آن بشود .

۹ - مادام که تصمیم یا رأی داوری صادر نشده توقف عملیات یا فعالیت‌های که موضوع داوری از آن ناشی شده است الزامی نیست در صورتیکه تصمیم یا رأی داوری دایر بر موجه بودن شکایت باشد ضمن تصمیم یا رأی مزبور ممکن است ترتیب مقتضی برای جبران خسارات شاکی مقرر گردد .

۱۰ - تعیین مسئولیت پرداخت و مبلغ هزینه داوری کاملاً بسته به تشخیص کارشناس یا کارشناسان یا هیأت داوری یا داور واحد (هر کدام که مورد پیدا کند) خواهد بود .

۱۱ - چنانچه بهره‌دلت کارشناس یا یکی از اعضای هیأت داوری یا داور واحد پس از قبول وظایفی که با او محول شده قادر یا مایل بشروع یا تکمیل رسیدگی بمورد اختلاف نباشد و چنانچه طرفین بصورت دیگری هم توافق نمایند هر يك از طرفین میتواند از رئیس دادگاه فدرال سویس تقاضا کند که در اینباب که آیا انتخاب اولیه را باید خاتمه یافته تلقی کرد تصمیم اتخاذ کند . اگر تصمیم مشارالیه از این قرار باشد از شخص یا اشخاصیکه انتخاب اولیه بوسیله آنها بعمل آمده تقاضا خواهد کرد که ظرف مدتی که تعیین خواهد نمود جانشینی تعیین کنند و چنانچه ظرف مدت مقرر جانشین نشود یا در صورتی که انتخاب اولیه بوسیله خود او بعمل آمده باشد مشارالیه خود جانشین را تعیین خواهد نمود . اگر رئیس دادگاه فدرال سویس

بهر دلیلی وظایف خود را اجراء نکند اجرای وظایف مزبور بعده یکی از اشخاص دیگری محول خواهد گردید که در بند (۳) این ماده با ترتیب مقرر ذکر شده است. ۱۲ - تا حدی که مورد داشته باشد ضمن تصمیمات داوری که بر طبق این ماده صادر میشود باید مهلت اجراء تصریح گردد .

۱۳ . ظرف مدت پانزده روز از تاریخ ابلاغ تصمیم یا رأی بطرفین هر يك از آنها میتواند از کارشناس یا کارشناسان یا هیأت داوری یا داور واحدی (هر کدام که مورد پیدا کند) که تصمیم یا رأی اولیه را صادر نموده تقاضای تفسیر آنرا بنماید این تقاضا در اعتبار تصمیم یا رأی تأثیری نخواهد داشت تفسیر مزبور باید ظرف یکماه از تاریخ تقاضا داده شود و اجرای تصمیم یا رأی تا صدور تفسیر یا انقضای یکماه (هر کدام زودتر واقع شود) معوق خواهد ماند .

ماده ۴۲ - ۱ - چنانچه تصمیم یا رأی نهائی صادر طبق ماده ۴۱ این قرارداد فقط دایر به الزام پرداخت مبلغ معین مصرح در تصمیم یا رأی مزبور به دولت ایران یا طرف اول بوسیله طرف دوم باشد و مبلغ مزبور ظرف مدت مقرر در تصمیم یا رأی مذکور یا در صورت عدم قید مدت در تصمیم یا رأی ظرف سه ماه از تاریخ آن تصمیم یا رأی پرداخت نشود دولت ایران حق خواهد داشت کلیه وجوه حاصله از فروش یا صدور نفت بوسیله طرف دوم را توقیف کند تا وقتی که مبلغ مزبور پرداخت شود .

۲ - در موردیکه تصمیم یا رأی نهائی بر طبق این قرارداد صادر شده باشد چنانچه طرفی که موظف به اجرای رأی میباشد ظرف مهلت مقرر در رأی یا تصمیم یا (چنانچه مهلتی ضمن رأی یا تصمیم معین نشده باشد) در ظرف شش ماه پس از ابلاغ رأی یا تصمیم بطرفین مفاد رأی یا تصمیم را اجراء نکند طرفیکه رأی یا تصمیم بنفع او صادر شده حق خواهد داشت که اعلام خاتمه این قرارداد را بوسیله تصمیم

هیأت داورى یا داور واحد که بر طبق بند (۳) این ماده اتخاذ خواهد شد بخواند. تصمیم مزبور نسبت بحقوق و تعهداتی که از اجرای این قرارداد تا تاریخ خاتمه قرارداد (طبق این قرارداد) ناشی شده و یا بشود تأثیری نخواهد داشت حقوق و یا پرداخت وجوه و خسارات دیگری هم که بموجب رأی هیأت داورى یا داور واحد مقرر شده باشد در همین حکم خواهد بود.

۳ - تصمیمی که بر طبق مقررات بند (۲) این ماده پیش بینی شده فقط با رعایت شرایط زیر ممکن است اتخاذ شود :

الف - فقط هیأت داورى یا داور واحدی که رأی یا تصمیم نهائی مربوطه را صادر کرده میتواند این تصمیم را اتخاذ کند .

ب - چنانچه هیأت داورى یا داور واحدی که رأی یا تصمیم مزبور را صادر کرده بهره‌علتی قادر یا مایل به اقدام نباشد موضوع خاتمه یافتن قرارداد بعلت عدم اجرای رأی بر طبق این قرارداد و بطرزی که برای حل اختلاف پیش بینی شده بداورى ارجاع خواهد شد .

۴ - هیأت داورى یا داور واحد قبل از اخذ تصمیم دایر بخاتمه یافتن این قرارداد بایستی اول يك مدت اضافی (که از نود روز کمتر نخواهد بود) برای اجرای تصمیم یا رأی مقرر نماید و تصمیم دایر بخاتمه دادن قرارداد را فقط در صورتی اتخاذ خواهد کرد که مدت اضافی مقرر منقضی شده و طبق نظر آنها مفاد رأی یا تصمیم اجراء نگردیده باشد .

ماده ۴۳ - ۱ - در مورد تعهد دستگاه مختلط ارجع بانصراف از حقوق خود نسبت بناحیه عملیات بنحو مقرر در ماده ۳ هر گاه طرف دوم طی سهلت مقرر نتواند نظر خود را درباره قسمتهای مورد انصراف بطرف اول اعلام نماید طرف اول حق دارد که

طبق نظر خود قسمتهائی را که باید مسترد گردد مشخص سازد تشخیص مزبور قطعی بوده و از تاریخی که اعلام گردد قسمتهای مشخص شده مزبور خارج از ناحیه عملیات تلقی خواهد شد .

۲ - طرف دوم باید در ظرف ده روز از تاریخ اجرا ضمانت نامه ای از شرکت استاندارد اوایل (ایندیانا) مبنی بر تضمین انجام تعهد حفاری که طرف دوم بموجب بند ۲ ماده ۱۶ برعهده دارد بطرف اول تسلیم نماید در صورتیکه تعهد مزبور انجام نگردد شرکت استاندارد اوایل ایندیانا برای هر یک ماه تأخیر که در نتیجه وقوع فرس مازر نبوده باشد مبلغ سیصد و پنجاه هزار دلار امریکائی غرامت خواهد پرداخت هر گاه ظرف مدت ششماه از مهلت مقرر تعهد هنوز انجام نشده طرف اول حق خواهد داشت که این قرار داد را فسخ نماید و در صورت فسخ قرار داد پرداخت جریمه ماهیانه مزبور متوقف خواهد شد .

۳ - مقررات ماده ۳۷ در باره قوه قهریه (فرس مازر) در موارد مربوط باین ماده نیز قابل اجرا خواهد بود .

ماده ۴۴ - متن فارسی و انگلیسی این قرارداد هر دو معتبر است در صورتیکه اختلافی پیش آید و به داوری ارجاع شود هر دو متن به هیئت داوری یا داور واحد (هر کدام که مورد داشته باشد) عرضه خواهد شد که قصد طرفین را از روی هر دو متن تفسیر نمایند . هر گاه بین دو متن مزبور اختلافی در مورد حقوق و وظایف طرفین پیدا شود متن انگلیسی معتبر خواهد بود .

ماده ۴۵ - مقررات قانون معادن مصوب سال ۱۳۳۶ تأثیری در این قرار داد نخواهد داشت و قوانین و مقرراتی که کلاً یا بعضاً مابین باشرایط این قرارداد باشد در حدودی که مبیانت دارند نسبت بمقررات این قرارداد بلا اثر خواهد بود .

بتاریخ ۴ اردیبهشت ماه ۱۳۳۷ مطابق ۲۴ آوریل ۱۹۵۸ در تهران امضاء و مبادله گردید .
رئیس هیئت مدیره شرکت ملی نفت ایران و کیلپان آمریکن پترلیوم کورپوریشن
عبدالله انتظام - جن کین سون

جدول ضمیمه

حدود ناحیه عملیات

ناحیه ۱

از نقطه (الف) واقع در دریا با مختصات تقریبی طول جغرافیائی ۴۸ درجه و ۵۴ دقیقه و عرض جغرافیائی ۲۹ درجه و ۳۸ دقیقه (منطبق با نقطه (ب) از ناحیه سیرپ که در پیش آگهی شماره ۱/۲۲۸ ذکر شده) و از آنجا خطی مستقیم بطرف شمال و منطبق با خط منصف خلیج که نقطه مزبور را متصل میکند به:

نقطه (ب) در محل تقاطع نصف النهار طول جغرافیائی ۴۸ درجه و ۵۴ دقیقه با خط سه میلی در آبهای ساحلین از حد پست ترین خط جزر خاگ اصلی بعرض جغرافیائی تقریبی ۲۹ درجه و ۵۳ دقیقه و ۳۰ ثانیه از آنجا منطبق با خط سه میلی در آبهای ساحلی بشرح مذکور در فوق تا:

نقطه (ج) مشخص شده بوسیله تقاطع خط مزبور سه میلی آبهای ساحلی با نصف النهار ۴۹ درجه و ۳۳ دقیقه و ۳۰ ثانیه و بعرض جغرافیائی تقریبی ۲۹ درجه و ۵۷ دقیقه و ۳۰ ثانیه (منطبق با نقطه (ج) ناحیه سیرپ که در پیش آگهی شماره ۱/۲۲۸ ذکر شده) از آنجا خطی مستقیم بطرف نقطه (الف) بشرح مذکور در فوق . مساحت ناحیه يك مشروح بالا در حدود ۱۰۰۰ کیلو متر مربع میباشد .

ناحیه ۲

از نقطه (الف) (منطبق با نقطه (ه) ناحیه سیرپ که در پیش آگهی شماره ۱/۲۲۸ ذکر شده) واقع در دریا با مختصات تقریبی طول جغرافیائی ۴۹ درجه و ۴

دقیقه و عرض جغرافیائی ۲۹ درجه و ۱۵ دقیقه و از آنجا خطی مستقیم که این نقطه را متصل میکند به :

نقطه (ب) مشخص شده بوسیله محل تقاطع نصف النهار ۵۰ درجه و ۱۳ دقیقه با خط سه میلی در آبهای ساحلی از پست ترین خط جزر خاگ اصلی بعرض جغرافیائی تقریبی ۲۹ درجه و ۴۹ دقیقه و ۳۰ ثانیه (منطبق با نقطه (د) ناحیه سیریب که در پیش آگهی شماره ۱/۲۲۸ ذکر شده) از این نقطه منطبق با خط سه میلی در آبهای ساحلی بشرح مذکور در فوق تا :

نقطه (ج) مشخص شده بوسیله تقاطع خط مزبور سه میلی آبهای ساحلی با نصف النهار طول جغرافیائی ۵۰ درجه و ۴۵ دقیقه و بعرض جغرافیائی تقریبی ۲۸ درجه و ۵۹ دقیقه از آنجا خطی مستقیم به :

نقطه (د) با مختصات طول جغرافیائی ۴۹ درجه و ۴۵ دقیقه و عرض جغرافیائی ۲۸ درجه و ۲۳ دقیقه از آنجا خطی مستقیم (منطبق با خط منصف خلیج) که این نقطه را به نقطه (الف) فوق الذکر متصل میسازد .

مساحت ناحیه ۲ مشروح بالا با استثنای جزایر خاک و خاکو و سه میل از آبهای ساحلی هر یک از آنها که محاط در این ناحیه میباشد تقریباً ۱۵۰۰۰ کیلومتر مربع میباشد .

اجازه مبادله موافقتنامه فوق مربوط به تفحص و اکتشاف و بهره برداری و فروش نفت که مشتمل بر ۴۵ ماده و یک ضمیمه است در جلسه پنجمین هیجدهم اردی بهشت ماه یکم هزار و سیصد و سی و هفت از طرف مجلس شورای ملی داده شده است.

رئیس مجلس شورای ملی - رضا حکمت